

VĚSTNÍK

NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKO-SLOVENSKÉ
V PRAZE.

ROČNÍK IV., č. 1.

V PRAZE, v červenci 1922.

Pořadné čís. 7.

Nález z posledních let:

Eduard Fiala:

Aureus císaře Augusta.

Podhůra u Chrudimi.¹⁾

Roku 1920 dne 25. června nalezla dělnice pracující na řepništi, asi 150 kroků od cesty k Podhůře vedoucí (jihozápadně od Chrudimi), Římský zlatý denár — rozměru 18·5 $\frac{m}{m}$, váhy 7·85 g., velmi krásně zachovalý.

Zlatá mince tato přináležela období vlády císaře Oktaviana Augusta (Octavia) po adoptování C. Juliem Caesarem, C. Julius Caesar Octavianus pak nazývaným, tedy v období let U. C 727—767 (před Kristem 27 — po K. 14), kdy August 76tiletý byl zemřel. Podrobněji popisuje se mince ta takto (*vyob. T. IX. č. 1*): líc: Opis odstředivý AVGVSTVS | DIVI F hlava Octaviana v levo bez vavřínového věnce, v obvodu perličkováném. Rub.: IMPX dole v odřezku SICIL (Sicilia). Stojící Diana drží v levici luk, v pravici kopí, u nohou má chřta. Obvodek hladký. Vaillant a jiní učení numismatů kladou ražení takových denárů do roku 733 (po K. 25) a sice proto, že právě v tomto roce prodléval Augustus na Sicilii a upravoval tam své záležitosti.

Slovo SICIL takto zkrácené objevuje se ale i na jiných zlatých a stříbrných mincích Augustových, ražených v době, když August se byl, po vypuzení Sexta Pompeia odtud, zase zmocnil ostrova Sicílie.

Číslo X podobně jako č. IX, XI a XII jsou někdy přiděleny ku slovům ACT. (actum) IMP (imperatoris) v tom samém způsobu jako u jiných denárů Augusta typu Apolla z Actia. a dle této záhady soudí slovtutný Eckhel, že asi právě tyto typy se Sicilskou Dianou, nebo Apollem z Actia nebyly tu raženy po více let jen tak nahodile, nýbrž vztahují se ku často vypravované episodě, že Augustus děkoval své značné štěstí jen těmto jmenovaným božstvům z Diane nebo Artemisia Sicilského, a dále Apollovi z Actia, jehož pomocí prý M. Antonius utrpěl rozhodnou porážku.

¹⁾ Zprávu o tomto — u nás — vzácném nálezu děkujeme panu J. Posltovi, řediteli průmyslového musea v Chrudimi.

Nummi serrati.

Libčeves.

Na poli parc. č. 954/1 v Libčevsi u Bíliny nalezen r. 1908 spolu s několika artefakty dob „la Tenu,“ malý poklad mincí časů republiky Římské dob předaugustových t. zv. nummi familiarum romanarum.¹⁾ Připomínám nález ten hlavně proto, že pozůstával ze samých t. zv. „nummi serrati“ — mince zvláštní, podivné, na půdě České ve větším počtu (nálezově) snad ponejprv se objevivší. Jinak jsou serrati, které vyznamenávají se hlavně zvláštním okrajem, který po způsobu ozubeného kolečka upraven jest, nevzácné. Tyto denáry často nejsou vyrobeny z dobrého stříbra, nýbrž jsou jen bronzové a platýrované, i mají rozhodně vztah ku obchodování Říma s Germány, jak tomu i poznámka u Tacita „pecuniam probant veterem et diu notam serratos bigatos que“ nasvědčuje, zkrátka jest to jakás „pecunia pro populi barbari cusa.“ Toto zoubkování čili serratování na denárech zmíněných nalézáme při minci rodin: Antonia, Aquillia, Claudia, Cornelia, Domitia, Fufia, Mamilia, Maria, Memmia, Naevia, Papia, Porcia, Poblícia, Postumia, Procilia, Roscia, Sulpicia a jiných. Serratů v Libčevsi nalezených bylo prý asi 200 kusů — v době nálezu shlédl jsem jich 6, v Teplickém museu uloženo jich 20 různých. Jsou to vesměs Římské mince rodinné a sice:

1. Plebejské rodiny s konsulárním pořadím. Fufia (Caleni) 82 př. K. ražené.
2. Staré vzácné rodiny Tusculánské: Mamilia (Limetanus) r. 84 př. K.
3. Jedné z nejstarších rodin římských: Antonia, ražené r. 82 př. K.
4. Plebejské rod. s konsul. pořadím Poblícia (Malleolus) r. 79 př. K.
5. Pleb. rod.: Naevia (Balbus, Capella, Surdinus).
6. Patricijské rodiny: Postumia (Albinus) ražené r. 74 př. K.
7. Rodiny Lanuviniánského původu: Procilia, ražené r. 79 př. K.
8. Plebejské rodiny s konsul. pořadím: Papia (Celsus) raž. r. 45 př. K.
9. Jedné z nejstarších rodin římských: Sulpicia, ražené r. 84 př. K.
10. Plebejské rodiny Lanuviniánského²⁾ původu Roscia (Fabati)
11. rodiny: Claudia.

Jeden takový „nummus serratus“ rodiny Papia vyobrazen na *tab. IX* č. 2.

M. U. Dr. Jan Smyčka:

Denár Spytihněva.

Velká Senice.

V květnu roku 1921 nalezl učitel Leopold Klemsa při okopávání zeleniny ve své zahrádce ve Velké Senici (polit. okres Litovel) stříbrný denár.

Peníz ten, který mi na mou žádost p. učitelem Klemsou byl ku prozkoumání zapůjčen, měří v prům. 14 ^{mm} při váze 1.005 gr. a nese

¹⁾ srov.: Stevenson, Smith a Madden: A dictionary of roman coins republican and imperial.

²⁾ Lanuvinium, Lanuvium čili Lavinium, město v Campanii. Pověstný Lanuviniánský drak jest vypočten na mincích rodin Papia a Roscia.

v líci = PITIGNEVS DVX, v perličk. nahoře otevřeném obvodu poprsí (pod kolena) vpřed obrácené, hlavu krytou vév. čepicí, při pravici třídlíný praporec. Rub. SCS WENCELAVS, poprsí hlavou ku pravé straně obrácené, v p. křížek na delší násadce. Denár tento ale nepatrné různosti v rytbě vyobrazen v díle E. Fiala: České denáry T: VIII č. 16, jinde vyobrazen neb popsán není.

Břetislavův prvorozený syn Spytihněv, r. 1031 narozený, stal se úředním knížetem na Moravě r. 1048 a vládl tu pak na Olomoucku, kde razil i svou minci vlastní, jež v rubu jen obraz sv. Václava nésti může, jak na svrchu popsaném denáru vidíme; ražby Spytihněva pro úděl Brněnský, které by v rubu poprsí sv. Petra, patrona Brněnska nesly, dosud neznáme.

M. U. Dr. Jan Smyčka:

Denáry Svatopluka.

Loštice.

V měsíci říjnu roku 1910 dal stavitel Jaroslav Benda v Lošticích (na Moravě) prohlubovati cestu ku své nové vile (čís. 356), která na mírném svahu při silnici jest postavena. Při odkopávání hlíny uhodili dělníci v hloubi asi 50—60 cm na tuhovanou nádobku rovně v zemi postavenou, v níž nalézal se setlelý sáček s malými stříbrnými penízky, částečně se sáčkem, částečně mezi sebou rzí spečenými.

Na mé dožádání přivolil stavitel p. Benda, abych nález ten mohl prohlédnouti, avšak s výhradou, že tak učiním v jeho bytě v Lošticích. Zajel jsem proto dne 7. srpna 1921 do Loštic a vykonal prohlídku nálezu v jeho bytě, i zjistil jsem, že se jedná o denáry úředního knížete olomouckého Svatopluka, syna Otty Krásného a Olgy Uherské, vládnuvšího údělem v letech 1095—1107 14/5.

Nádobka, v níž denáry byly nalezeny, má tvar baňatý s úzkým vyšším rovným hrdlem. Přes baňaté břicho nádoby umístěna jest řada rovnoběžných pruhů kolem dokola obíhajících; jest masivní tuhová, bez oušek, na dně pak má vyrytou krokrovou značku (S) ?

Mimo této nádoby nalezena tu ještě druhá — ale bez vkladu — a jiného tvaru, jest nižší, má široký otvor s neohnutým okrajem a na hrdle ornamentovaný kruh; mezi hrdlem a bříškem má prohloubenou zaokrouhlenou rýhu. na bříšku pak dále ornament: vlnovka a nad ní pruh z trojúhelníků a příčných zářezů. Na dně má vyrytý devítizubý hřeben.

V místech, kde vila stavitele Benda stojí, nalezeno bylo v zemi mnoho střepin z nádob tuhových, pak nalezeny tu i hrncené poháry, jež pod názvem „Loštických pohárů“ jsou známy a v dílnách hrnčírů Loštických jako místní specialita ve velkém množství se kdys vyráběly. Hrnčíři Loštičtí již v dobách dávných pro sličné výrobky své byli proslaveni.

Na místě, kde vila p. Benda stojí, bydlel kdysi hrnčír, který asi poklad v dobách neklidných tu zakopal, aby jej uchránil pro pozdější dobu, avšak mezi tou dobou asi zemřel, tak že poklad zůstal potomkům utajen, aby nyní náhodou zde byl objeven. Nález Loštický obsahuje 220 denárů, jak již praveno vesměs olomouckého úředního knížete Svatopluka.

O Svatoplukovi je známo, že za svého olomouckého panování dal razit nejméně 29 typů denárů — v nálezu Loštickém shlédl a zjistil jsem jen typy „dva“ a to

a) denár líc = VATOPVLC v perličkovaném obvodku dvě poprsí k sobě tváří obrácené, uprostřed nich bakulkatý křížek nahoře až ku okrajku denáru sahající. V rubu SYENZEZLAVS v perl. obvodku poprsí k levé straně obrácené před sebou delší bak. kříž v poloze nakloněné, který opět až ku okrajku mince sahá. Šíře 15 ^m/_m, váha 0·495 — 0·540 gr.

Vyobrazen: E. Fiala: České denáry t. XI. č. 25; J. Smolík: Rozpravy Č. Akademie t. II. č. 41.

b) druhý nalezený typ denárů nese v líci v perl. obvodku postavu (až po kolena) přímo stojící, držící v pravici praporec sahající až po okraj mince. Opis ZVATOPVPC + Rub SVVENCEZLAV v kroužku perl. ruka se str. p. třímá kříž na delší násadce.

Šíře 15 ^m/_m, váha 0·470—0·540 gr. vyob. Fiala T. XI č. 16; Smolík: t. I. č. 28.

Eduard Fiala:

Denáry Moravské dosud nepopsané.

Okolí Znojma.

Asi před třemi lety objevilo se ve Vídni něco denárů pocházejících prý z nálezu blíže Znojma učiněného.

Denáry ty po tu dobu nikde nepublikované tuto popisují a vyobrazují, aniž bych se zatím do bližšího jich rozboru pouštěl, což jednou později učiniti míním.

a) Denár krále Vratislava II. † 1092 spolu se synem Bořivojem † 1124:

líc: WRATI=FAVS REX v obvodku perličkovaném hlava vpřed obrácená,

rub: + BORIAOIDVX v obvodku perličkovaném nad trůnem bakulkami ozdobeným, hlava čepicí krytá vpřed obrácená. Velkost 14 mm, váha 0·60 g, okrajek vroubkovaný. Vyobr. T. IX. č. 3.

b) Denáry s korumpovanými opisy:

líc: ∞ MEAHACZC∞ v obvodku perličkovaném nahoře otevřeném postava vpřed obrácená drží v ruce kříž na delší tyči upevněný,

rub: ∞ DIAZCZAVIIDEAA v obvodku perličkovaném nahoře otevřeném, jinak upraveném než dříve, hlava vpřed obrácená pod trůnem ∩, velikost 15 mm, váha 0·65 g. Vyob. T. IX. č. 5.

c) líc: ∞ MEAHACZ∞ ostatně jako dříve.

rub: ∞ DAZAVMOEAA ostatně jako v dřívějším rubu, toliko dole ∩∩. Velkost 16 mm, váha 0·70 g,

d) líc: ∞ DZCZAIIVZDI∞ postava s křížkem jako dříve.

rub: SIAITACAEW∞ v kroužku perličkovaném nahoře otevřeném trůn jako dříve s podtrůním ∩ toliko hlava se str. pravé a před touto vztyčený praporec. Okrajky vroubkované. Velikost 17 mm, váha 0·60 d. Vyob. T. IX č. 4.

Karel Chaura:

Denáry Vladislava I. a Soběslava I.

Okolí pražské.

Před několika léty nalezen v okolí pražském menší počet denárů těchto typů

a) Vladislav I. Fiala: 1581, tab: XVI č. 1, 28 kusů, z nichž 7 valně rzí sežraných, a 6 zlomků;

b) Vladislav I. Fiala, tab XVI č. 23. 1 kus.

Fiala připisuje jej Soběslavovi I., neboť neměl žádný čitelný exemplář.

Ad. Voigt v I. díle svého spisu „Beschreibung &c 1771“ na str. 343 vyobrazuje pod. č. 6 tento denár s opisem +DVX VVLAD AV kterýžto opis, jak na str. 345 uvádí, sestavil ze dvou exemplářů ze sbírky biskupa litoměřického.

Také na denáru tohoto nálezu (viz tab. IX.) možno zřetelně přečísti: +...DISEAV. takže jej k ražbám Vladislava I. přiřaditi dlužno. *Vyobrazen na tab. IX č. 6.*

c) Soběslav I. F. 1627, tab. XVI. č. 21. 2 kusy a 1 zlomek.

Denáry Vladislava I. pod a) uvedené dal jsem z roztavených zlomků zkoušeti na zrno a shledáno, že obsahují 240/1000 stříbra.

Eduard Fiala:

Denáry Fridricha a Kunrata Otty.

Chrudim.

V pátek dne 10. března 1922 uhozeno při kopání jam na smeti při novostavbě domků pro zřízence lihovaru (domek třetí od jihu) na č. kat. 549., v prodloužené ulici zvané „puderkasi“ (nyní střelecké) ve čtvrti svatojanské, na zásobku stříbrných mincí spečených v hrozovitou hrudku.¹⁾

Mince ty byly české denáry dob Fridrichových, dle výpovědi v počtu asi 70ti kusů a umístěny byly asi kdysi v malém sáčku.

Nález sám vyniká opět onou charakteristikou známých nálezů dob Fridrichových (nález Mimoňský, nález v Praze v Kralodvorské ul., a j.) — zastoupen tu totiž četněji jen vždy typ jeden, jak jsem již v mém díle „České denáry“ na str. 379 připomenul.

Opakuji tu dále i tehdejší svůj výrok, že „za žádného panovníka našeho starší typy tak nenapodobovány, jako za panování Fridricha“; v dobách těch, pro vlast naši málo šťastných, zaniká při minci Přemyslovců znenáhla ta dříve tak pozoruhodná práce ryjecká a ražební, zaniká ale též všechna ta skorem ideální komposice čistých kreseb a motivů!

Toho pak byl důsledek asi ten, že rozhodnuto, při komponování líce neb rubu nové mince, přihlédnout raději ku typům starším a ty obnoviti v jich figurálních detailech na minci nové.²⁾

¹⁾ Dle laskavého sdělení pana J. Posla, ředitele průmyslového musea v Chrudimi.

²⁾ Jest známo, že naše pěkná mince denárová dob těch našla svoje napodobovatele i na denárech ciziny, tak hlavně Bavorských (Velfských) Rakouských, Polských a j.

Uvádím zde několik případů obnovených motivů:
XII 21 (České denáry) denár Svatopluka líc,

	na den. Fridricha	XVIII. 18 líc
XII 16	na denáru téhož Svatopluka líc, na den.	XVIII. 12 líc
XV 18	na denáru Vladislava I. líc,	XVIII. 12 líc
XVI 26	na denáru Soběslava I. líc,	XVIII. 16 líc
XI 1	na denáru Bořivoje II. rub, líc	XVIII. 22 líc
XV 10	na denáru Vladislava I. líc, „	XVIII. 10 líc.

Fridrich, prvorozený syn krále Vladislava I. panoval Čechám třikráte; nejprve r. 1173 — jen málo neděl, po druhé od 25. ledna 1179 do června 1181 a po třetí od konce října 1182 do 25. března 1189, v kterýžto den též zemřel. Dle období jeho panování možno dosti přesně i ražby jeho tříditi. V období prvním nazývá se Fridrich REX, než nepovědom nám dosud denár s takovým titulem — možno, že neraženo tedy v tomto krátkém období.

Za to v druhém období vlády F. raženo dosti hojně; ražby ty jsou drobnějšího střížku a špatného zrna, celá jich úprava podobá se oně posledních ražeb krále Vladislava I., a Soběslava II, — pochází tedy určitě z dob starších, z druhého období vlády Fridricha.

Význačný nález Mitkovský naproti tomu přinesl nám něco denárů Fridricha, které střížkem i ražbou, váhou i zrnem zase odpovídají úplně denárům Přemysla Ottakara I., čteně v Mitkovském nálezu se objevivších, jsou tedy dle okolností té mladší, třetí vládě Fridricha přináležející.

V nálezu Chrudimském nalézal se z Fridrichových denárů jen typ jediný (prohlédl jsem 40 kusů) již známý, v Českých denárech na Tab. XVIII. č. 16. vyobrazený.

Shledány tu jen drobné různosti, tak v ostřejší neb mdlejší rytině, v umístění bakulek při hlavě světce a značky mezi postavičkami rubu položené.

Popisují denár takový: Líc: opis (dux Friedericus) jen málo (v jednotlivých písmenách) zachovaný. V kroužku perl. trůnící postava, hlavu krytou vévodským kloboukem, před postavu přikleká menší postavička a podává širší pavezou. Rub. + S. . VV . N . . V S (S. Wenzeslaus). V perl. kroužku ozářené poprsí, v p. křížek, l. pozdvíženou žehnajíc. Při stranách hlavy po bakulce (kresba dle den. XVII. 3.)

Mimo těchto denárů Fridrichových nalézalo se v nálezu Chrudimském ještě něco málo denárů z kraje záhadné provenience. Však pilným šetřením opisů panem ředitelem Posltem na těchto denárech, došlo se k tomu přesvědčení, že opis TVS (dux Cunratus) hoditi se může jen na minci vévody *Kunrata Otty*, následníka Fridrichova, za jeho druhé vlády 1182 v červnu raženou. Kunrat Otta byl synem Kunrata II. Znojemského, byl nejdříve úředním knížetem na Brněnsku a Znojemsku 1177—1182, na Olomoucku 1179—1182, markrabím celé Moravy 1182—1185. Zase knížetem na Znojemsku 1185—89, též zase na Brněnsku a Olomůcku 1186—1189, knížetem Českým 1182 do září téhož roku, po druhé 1189 do 3. září 1191. Mincí Kunrata Otty známo dosud málo a ty dle všech typických okolností (nález Kamejský, nález Mitkovský) přičísti nutno jen druhé

jeho vládě. Typ v Chrudimi nalezený, dosud neznámý, nese fabriku denárů Fridricha druhé jeho vlády 1179—1182, s kterými i chronologicky přesně souvisí 1182—30 září 1182— patří tedy tyto denáry Kunratovi první jeho české vládě.

Typ tento popisují: líc +DVX+. . . .T.VS v perl. kroužku postavička stojící vpřed obrácená, v p. prapor, l. opřenou o pavezou, při rameni nad pavezou + Rub. +SANC V. . . .LAVS v kroužku perl. trůnící sv. Václav, pozdvíženou pravíci žehnající, v l. kříž o rameno opřený, (podobné č. 19 a č. 25). Velikost 18 ^m/_m, váha 0·90 gr., vyobrazen T. IX č. 7.

Dr. Viktor Katz:

Brakteáty Přemysla Otakara II.

Československo.

V květnu 1921 nalezena byla na Československu baňatá nádobka hliněná plná brakteátů.

Nádobka, jež částečně byla vylomená, je hladká, z pálené hlíny, 12½ cm vysoká. Dno má průměr 7 cm, nádobka rozšiřuje se ve výši 6 cm do průměru 12 cm, zúžuje se rychle v hrdlo průměru 4 cm, jež konečně rozšíří se na 6 cm. Ve výši 9 cm jsou jako okrasa vytlačeny 3 se dnem rovnoběžné kruhy.

Nehledíme-li ke zlomkům, jež representují asi 20 brakteátů, o nichž však lze většinou zjistiti, ku kterému typu patří, jakož i k tomu, že náleže prý asi 8 kusů rozdal, máme před sebou nález čítající 353 kusů brakteátů domácích, 3 brakteáty a 2 denáry cizí.

Nález vážil nečištěn 280 gramů. Veškeré brakteáty ležely volně, nepaketovány a nebyly spojeny obvyklým ohýbáním okrajů. Velká část byla měděnkou slepena a polámana. Brakteáty domácí zde nalezené možno rozvrhnouti na 3 druhy

1. s trůnícím králem;
2. s poprsím nebo jen hlavou královou;
3. s obrazci symbolickými.

Na všech brakteátech, kde je hlava panovníkova, je tato korunována.

Z I. skupiny byly zastoupeny:

1. Trůnící korunovaný král, v pravici věž, v levici lilii (Fiala č. 2291—XXXI—14) 31 ^m/_m (zlomek) 1 kus.
2. a) Trůnící kor. král, v pravici žezlo s křížem, v levici žezlo s hvězdou (Fiala č. 2270—XXIX—14) 29 ^m/_m 65 cgr. Dle provedené zkoušky obsahují ⁹⁰³/₁₀₀₀ stříbra 32 kusů.
b) Týž typ, ale hvězda menší (Fiala: 0) 29 ^m/_m 48 cgr. *Viz tab. IX. č. 9* 2 kusy.
3. Trůnící král kor., v každé ruce žezlo sestávající ze dvou koulí a křížku (Fiala č. 2324—~~XXIX~~—13), ale na okraji nahoře a dole †, na pravé straně V, a levé nečitelná písmena, snad S, 33 ^m/_m 45·5 cgr. *Tab. IX. č. 10* 1 kus.

Do skupiny II. lze zařaditi:

4. a) Korunované poprsí po pás, v obou rukou po hladkém žezlu s křížem, opřeném na rameni (Fiala č. 2319—XXXVI—24) 27—30 $\frac{m}{m}$. Váženo 25 kusů = 12·58 gr. Průměr 50·3 cgr. Dle provedené zkoušky obsahují $\frac{867}{1000}$ stříbra. 91 kusů.
 - b) Týž typ, ale na okraji křížem 4 písmeny nesnadno čitelné, nahoře snad gotické C nebo D, na pravé straně V, dole M a na levo I nebo T (Fiala 0) 30 $\frac{m}{m}$ 4·35 cgr. *Tab. IX. č. 11* 1 kus.
 - c) Týž typ, ale vedle koruny po kuličce. Na okraji zbytek nápisu V . C 30 $\frac{m}{m}$ 56·2 cgr. *Tab. IX. č. 12* . . . 1 kus.
 - d) Týž typ, ale hlava končí krátkým krkem, pod nímž je tečka. Místo žezel 2 okrasy v podobě ulomených větvíček, dole se sbíhajících. (Fiala : 0) 28 $\frac{m}{m}$ 43 cgr. (kousek vylomený). *Tab. IX. č. 13* 1 kus.
5. a) Poprsí korun. po pás, ale ruce zvednuté vyběhají ve dvě věžičky opatřené na hrotu kuličkou (Fiala č. 2217—XXII—1) 27 $\frac{m}{m}$. Zlomek. 1 kus.
 - b) Týž typ, ale místo kuliček kroužky (Fiala 0). 28 $\frac{m}{m}$ 59 cgr. 2 kusy.
 - c) Týž typ, ale kuličky na hrotu věže a po kuličce na vnějších okrajích věžní stříšky (Fiala 0) 30 $\frac{m}{m}$ 60 cgr. *Viz tab. IX. č. 14* 1 kus.
6. a) Korunovaná hlava na krátkém krku umístěná na rozvilině, jež vyběhá na obou stranách ve štíhlé věžičky (část brakteátů těchto má okrajek vroubkovaný) (Fiala č. 2233—XXII—26) 26 $\frac{m}{m}$. Váženo 20 kusů = 10·3 gr. Průměr 51·5 cgr. *Tab. IX. č. 16* 62 kusů.
 - b) Týž typ s menší hlavou, ale věžičky končí kuličkou (Fiala : 0) 26 $\frac{m}{m}$ 60 cgr. *Tab. IX. č. 18* 3 kusy.
 - c) Týž typ, ale rozvilina vyběhá dolů v trojlístek. Na každé straně pod hlavou tečka. (Fiala : 0) 28 $\frac{m}{m}$ 58 cgr. *Tab. IX. č. 17* 1 kus.
 - d) Týž typ, ale rozvilina vyběhá na obou stranách ve věže se střílnami končící cimbuřím o třech zubech (Fiala 0) 27 $\frac{m}{m}$ 45·5 cgr. *Viz tab. IX. č. 15* 1 kus.
7. a) korunovaná hlava, přes ní hladký oblouček s věžičkou opatřenou cimbuřím. Vedle věžičky okrasy v podobě ✕ (Fiala č. 2392—XX—15) 22 $\frac{m}{m}$ 52 cgr. 1 kus.
 - b) Týž typ, ale oblouček z perliček (Fiala 0) 21 $\frac{m}{m}$. Váženo 7 kusů = 2·845 gr. Průměr 40·6 cgr. *Tab. IX. č. 8* . . . 9 kusů.
8. Dvě hlavy proti sobě hledící s čepicemi do špičky vyběhajícími, mezi těmito věžička s cimbuřím (Fiala č. 2395—XX—23) 22 $\frac{m}{m}$ 66 cgr. *Tab. IX. č. 23* 2 kusy.

Skupina III.:

9. Dvouocasý kor. lev se strany levé (Fiala č. 2216—XXII—2), 26 $\frac{m}{m}$. 51 cgr. 1 kus.
10. a) Pták se strany levé s lidskou kor. hlavou a s rybím ocasem ve tři díly se rozštěpujícím. Před sebou má druhé křídlo (Fiala č. 2223—XXII—9). 26—27 $\frac{m}{m}$. Váženo 30 kusů = 16·41 gr. Průměrná váha 54·7 cgr. *Tab. IX. č. 21*. Dle provedené zkou-

- šky obsahují $\frac{864}{1000}$ stříbra 110 kusů.
- b) Týž typ, ale pták se strany pravé (Fiala 2224), 27 $\frac{m}{m}$ 47 cgr. 3 kusy.
Tab. IX. č. 19
11. Tři listy trojlaločné v podobě trojlístku se 2 stonky (Fiala: Ø),
 21 $\frac{m}{m}$ 44 cgr. *Tab. IX. č. 24* 1 kus.
12. Předmět podobající se válečné trofeji se 2 křídly dolů splyvajícími.
 (Snad jakási nápodobenina německých brakteátů znázorňující orlici s roztaženými křídly). (Fiala č. 2398—XX—18) 21 $\frac{m}{m}$.
 Váženo 10 kusů = 3·48 gr. Průměr 34·8 cgr. *Tab. IX. č. 25* 14 kusů.
13. Na obou stranách meče postaveného špičkou vzhůru ptačí hlavy,
 pod nimiž chvost (Fiala č. 2194—XXII—6) 22 $\frac{m}{m}$ 59 cgr. 2 kusy.
14. Hrad se třemi věžemi, z nichž prostřední končí trojzubým cimbuřím
 (Fiala č. 2203—XXII—16), 22 $\frac{m}{m}$ 51 cgr. 1 kus.

Brakteáty s rakouským štítkem:

15. Korunované poprsí na ptačím těle, v pravici meč, před sebou rakouský štítek
 (Fiala č. 2227—XXII—21) 28 $\frac{m}{m}$ 48 cgr. 2 kusy.
16. Postava s prava, se špič. čepicí, v pr. meč, před sebou rakouský štítek.
 Dolní část postavy od pasu změněna v tělo lví (Fiala č. 2225. XXII. 20) 23 $\frac{m}{m}$.
 Váženo 5 kusů = 2·39 gr. Průměr 47·8 cgr. *Tab. IX. č. 22* 6 kusů.
17. Kohout se strany pravé, před sebou rakouský štítek (Fiala č. 2357—
 —XXXII—19), 22 $\frac{m}{m}$ 46 cgr. 1 kus.

Jiné ražby.

18. Slezsko(?): Písmenový brakteát s gotickým A, nad ním 2 a po stranách po 1 tečce. 20 $\frac{m}{m}$ 34 cgr. *Tab. IX. č. 20* 1 kus.
19. Durýnsko: Jindřich Raspe (1246—1248) brakteát (Cappe II. č. 350—XVII.—179; dle Fialy: Münzen der Welfischen Lande Otto IV. (—1218) č. 228) 23 $\frac{m}{m}$ 1 kus.
20. Brunšvicko: Otto Dítě (1227—1252) brakteát. Lev nad cimbuřím se 2 věžemi (podoben Fiala: Münzen der Welf. Lande č. 341) 25 $\frac{m}{m}$ 1 kus.
21. Frankfurt n. Moh. Friedrich II. (1212—1249) denár (Cappe I. č. 712—IX—146) 1 kus.
22. Hrabství Lippe: Bernhard III. (1229—1265). Sterling dle angl. typu (viz katalog dražby sbírky Dra. Bahrfelda r. 1921, č. 3093) 1 kus.

Jak z uvedeného přehledu patrné, jest velká většina zde nalezených brakteátů domácích již známých typů, jak byly zastoupeny hlavně v nálezech „Praha, kaple sv. kříže“ (Fiala str. 206), v nálezu mnichovickém (Fiala str. 209) a v nálezu „Praha, Jircháře 1507-II“ (Fiala str. 209).

Veškery zde uvedené brakteáty domácí jsou bez opisu. Písmena na obrazech brakteátů č. 3), 4 b) a 4 c) nelze použítí co vodička pro určení těchto němých mincí, ježto tyto typy byly v nálezu zastoupeny vždy jen jediným kusem, dle něhož nejen nelze opis rozluštití, ba nelze ani s určitostí zjistití všechny písmeny, jež na okraji jsou vyraženy. Bylo by ku přesnému určení opisu jistě zapotřebí více kusů

těchto mincí, jež by se vzájemně doplňovaly a nutno rozluštění této záhady, pro posouzení příslušnosti mincí těchto jistě nesmírně důležité, přenechati budoucímu nálezu.

Nám jest použití při určování brakteátů tohoto nálezu jednak mincí cizích, k nálezu přimísěných, jednak obrazců a značek na brakteátech domácích.

Dobu určují nám mince cizí dosti přesně, ježto žádná z nich není mladší r. 1265. Cizí tyto mince dostaly se k nám asi v době bojů s císařem Friedrichem II. a v bojích, jež společně vedeny byly proti Tatarům. Věc je tím zajímavější, ježto cizí mince zřídka bývají přimísěny v našich nálezech brakteátových.

Z obrazců na mincích našich je nám důležitým vodítkem rakouský štítek na č. 15, 16 a 17, jež nutno připsati Přemyslu Otakaru II. (1253—1278), jenž zvolen byv. r. 1251 vévodou rakouským (1251—1276) používal tohoto znaku na svých mincích.

Kresbou korunované hlavy, hlavně pak účesem řadí se k těmto brakteátům ostatní čísla skupiny II. a III., jež možno vesměs přidělití tomuto panovníku. V nálezu možno téměř stopovati vývoj obrazců na brakteátech skupiny II. u typů č. 4, 5 a 6, při nichž nové emise snažil se asi rytec vyznačiti odchylkami a změnami v kresbě zachovávaje při tom původní ráz typu.

Obtížnější je určití přesně příslušnost brakteátů skupiny I. Soudě dle jich opotřebení, tvrdil bych, že jsou mincí v nálezu tomto nejstarší. Dokazuje to i zkouška ryzosti, neboť brakteáty tyto jsou nejlepšího zrna. Od běžných našich brakteátů liší se jednak svojí velikostí, jednak tím, že obvoděk mezi polem a okrajem ohraničen je dvojím kruhem, jenž jsa přerýván podobá se řetězu kroužků, jak to pozorujeme na brakteátech nálezu v Zálezlech, jehož obsah podobá se těmto brakteátům i křehkým střížkem. Ježto však jistě není nahodilým úkazem, že tyto brakteáty nalezeny byly s brakteáty Přemysla Otakara II. již v nálezu jabioneckém, kde nalezeny byly našeho nálezu typy č. 3, 4, 5, 6, 9, pak v nálezu mnichovickém a pražském, kde byly zastoupeny typy č. 2, 3 a 6, a v nálezu „Kaple sv. kříže“, kde byly pohromadě č. 5, 9, 10, 13, 14, 15 a 17, troufám si tvrditi, že i brakteáty skupiny I. jsou brakteáty Přemysla Otakara II., ale patrně z prvé doby jeho vlády.

Z řečeného možno souditi, že popsany zde nález brakteátů skýtá nám přehled ražeb za panování Přemysla Otakara II. a byl zakopán asi koncem jeho vlády nebo až za zmatků vzniklých po jeho smrti r. 1278.

Dr. Jos. Ječný

Groše a parvi Jana Lucemburského.

Hora Kutná.

V Hoře nalezeno v lednu 1922 při bourání hradební zdi klášterní zahrady, volně v zemi ležících 12 pražských grošů a přes 60 parvů. Téměř celý nález získal jsem pro svou sbírku a zjistil mezi 71 kusy: 1 groš a 28 parvů (Smolík t. I. č. 7.) Jana Lucemburského a 9 grošů a 30 parvů (vesměs se lvem a sv. Václavem, Sm. t. I. č. 13.) Karla I. a 3 parvy úplně ořelé.

Dr. Jos. Ječný

Groše Karla I. a Václava IV.

Vřeskovice.

Ve Vřeskovících u Přestic vykopal začátkem dubna r. 1922 rolník Jan Kopejtko na svahu své zahrady pod drnem 239 pražských grošů, z nichž 4 náležely Karlu I. (1346-78) a ostatní Václavu IV. (1378-1419). Byly vesměs velmi otřelé, střížků značně nepravidelných, namnoze i okrájené a s kolkou k jedné straně okraje vyraženými; kontra-markován nebyl žádný.

Eduard Fiala:

Groše Václava IV. a habránky rakouské.

Smilkov.

Také ve Smilkově, obci blíže Arnoštovic ležící objeven asi před třemi roky nález složený z grošů pražských Václava IV. pozdní ražby a habránek rakouských, Albrechtovi přiřkládaných.

Podivnou nutno tu nazvatí onu okolnost, že poblíže Arnoštovic objeveny nálezy častěji, tak asi před 30 lety uhozeno blíže Jiví na velký nález grošů kopových Václava IV., mezi nimiž bylo i několik kontra-markovaných, z nichž dva, z rukou lesmistra smilkovského, do mé sbírky se dostaly — ostatek nálezu neprozkoumaný zničen ve výhni kovářské, kde byl „sešmelcován“.

Eduard Běhálek:

Halěře v XV. století.

Nový Bednarec.

Na pozemku p. Ondř. Kubů v N. Bednarcu u Jindř. Hradce nalezeny byly drobné peníze z 15. stol. a sice

1. *Čechy*: Doba válek husitských. Halěře se lvem jednostranné. Tab. X č. 1.

2. — táž doba (král Zikmund). Halěře s korunou. Don 921.

3. *Dolní Rakousy*: Vilém, poručník Albrechta V. (1404—1406). Fenyk. T. X. č. 15.

4. — Leopold II. poručník Albrechta V. (1406—11). Fenyk T. X. č. 16.

5. — Albrecht V. (1411—39). Fenyk. T. X. č. 19.

6. — týž. Fenyk s hvězdami. T. X. č. 20.

7. — týž. Vídeňský peníz bílý jednostranný. Dva štítky podle sebe, v pravém orlice, v levém břevno, vedle B.

8. — Fridrich V Mincovní odboráři (Hausgenossen). Fenyk Jara Stegra (1446—52) Srov. t. X. č. 31, 32.

9. *Solnohrad* arcibiskupství. Sede vacante. První pol. XV. stol. Fenyk. T. X. č. 34.

10. *Falc Horní*. Ludvík III. a Jan II. (1410—36). Fenyk amberský. Tab. X. č. 43.

11. *Bavory*. Štěpán III. (1392—1413), spolu se synem Ludvíkem (1402—13) Fenyk. T. XI. č. 62.

12—14. — Jindřich IV. Bohatý (1393—1450). Fenyk lands-hutský. 3 různosti (srov. t. XI. č. 69, 72).

15.—18. — týž. Fenyk s přílbou. 5. růzností. T. XI. č. 69.

19. — Arnošt a Vilém společně (1397—1438). Mnichovský fenyk. T. XI. č. 73.

20. — Arnošt I a Adolf (1435—38). Fenyk. T. XI. č. 78.

21. — Albrecht III. Nábožný (1438—60). Fenyk. T. XI. č. 79.

22. *Hesensko*. Ludvík II. (1412—58). Groš. L.: LVDOVICVSf DĚI GRATIA fLANŦ V obvodku ze čtyř oblouků složeném, hesenský lev. R GROSSVS LANTGRAVI fASSIĚ Štít se lvem.

23. *Horní Lužice*. Haléř města Zhořelce. L : got ve kroužku z perli. R.: Koruna královská.

Ed Fiala

Haléře XV. století.

Arnoštovice.

Při novostavbě farní budovy v Arnoštovicích (okres Votice) uhozeno r. 1915 na větší množství haléřků dob válek husitských, ve sklepní místnosti staré fary. Fara arnoštovická připomíná se již r. 1358. Stáří její dotvrzuje nám též ta okolnost, že r. 1420 byl v Bystřici u Benešova umučen Václav, farář arnoštovický, který nazývá se devátým a dále nález r. 1915 učiněný. Nález ten nechoval v sobě žádné vzácnosti, vše co tu objeveno jest již dávno známé. Nejčteněji zastoupen tu husitský haléř se lvíčkem (Fiala-Donnebauer t. XX. č. 913), pak moravské haléřky s orlicí (F.-D. XX. 922), moravské haléřky znojenské (F.-D. XX. 923), Zikmundův haléřek s korunou (F.-D. XX. 921), několik zhořeleckých haléřů (F.-D. XX. 929), haléř kladský, příkládaný Jiřímu z Poděbrad (lev s písmenou g) a tyrolský „Etscher“ arcivévody Zikmunda (1439—1496), který také v celém nálezu byl mincí nejmladší, snad více nahodile sem přimísenou. Pokud se dalo zjistiti, obsahoval nález ten asi 200 kusů.

Eduard Sirový

Nález Strážovský.

V podzimě roku 1920 učiněn byl při kácení stromů v lesích u Strážova v okrese Klatovském nález mincí, z něhož podařilo se mně získati 1669 kusů. Při nedůvěřivosti a neshodnosti sprostředkovatele koupě nemohl jsem zjistiti, zdali jest to nález celý, neb pouze jeho část.

Veškeré peníze potaženy byly silnou vrstvou měděnky, takže na první pohled nic viděti nebylo, nežli kupka zelených střížků a bylo třeba velkého čištění, nežli se z obalu rezi dostaly.

Mince mnou získané sestávaly největším dílem z fenyků (Pfennige) rakouských (1085), menší díl z bavorských (453), dále 19 fenyků z oblasti Bavor, 26 haléřů z období válek husitských (se lvem), 74

grošů pražských a 4 mincí solnohradských. Mimo tyto našlo se tam ještě 6 haléřů (fenyků)? a 1 půlhaléř s orlicí, které numismaté rakouští připisují Albrechtu V. vévodovi rakouskému, zeti císaře Zikmunda, co panovníku na Moravě v letech 1423—39, a sice co emisi z r. 1426 ač ražebnu dodnes určití se nepodařilo. Orlice na těchto haléřích liší se také podstatně od orlic na moravských haléřích z dob válek husitských, nemajíc ani šachování, ani štítek s I neb Z na prsou. Rovněž liší se od orlic na fenykách rakouských, nemajíc na prsou štítek s břevnem.

Nejstarším penízem nálezu toho jest vídeňský fenyk „mořský mužik s kapucí“, (Luschin č. 123) z let 1282—1308 Albrechta I. vév. rakouského. Nejmladší jsou pak mince bavorské a to Zikmunda I. linie mnichovské (1463—67 + 1501), Ludvíka IX. přizvím „Bohatý“, linie landshutské (1450—79) a Jiřího ze Schaumburgu, biskupa bamberského (1459—75). Z rakouských jsou pak nejmladší feniky Fridricha III., co císaře římsko-německého (1440—52) a dva vídeňské feniky W-H-T po r. 1460 ražené. Všechny poslední jmenované ražby zastoupeny byly jedním až čtyřmi kusy, což nasvědčuje, že nález tento musel býti zakopán nejpozději roku 1470. Z fenyků cis. Fridricha, ražených v letech 1457—93, jakož i Ladislava Pohrobka (1452-57) nebyl tam zastoupen ani jediný kus. Rozmanitost nalezených mincí jest tu veliká, byloť tam neméně než 135 růzností.

Za nejvzácnější považují č. 4., avšak pozornosti zasluhuje nález též tím, že přinesl několik dosud neznámých penízků zemí sousedních a to č. 24, 44, 69, 70, 71 a 72. Celkem zastoupeno bylo 81 typů a 56 variantů. Z toho Čechy: 4 typy a 9 variantů, Morava 2 typy, Rakousy: 22 typů a 8 var., Bavorsy: 33 typů, 36 variantů, nynější oblast bavorská: 17 typů a 2 varianty a konečně Salzburg: 3 typy a 1 variant. Mince české obsahují dobu Karla IV. až dobu husitských válek včetně. Mince rakouské dobu mezi léty 1282—1452 — totiž všech pěti Albrechtů, a čtyři feniky Fridricha III., dobu to 170 let! Mince bavorské dobu 120 let, totiž mezi lety 1347—1467.

Největší rozmanitost vykazují však mince oblasti nynějších Bavor a to většinou panů církevních.

Česká Falce zastoupena jediným fenykem Václava IV., ku kterému připojují malé vysvětlení.

Sběratelům bude známo, že král. Karel I. koupí několika hradů a měst v Horní Falci hleděti získati tento kraj království českému, což se pak sňatkem s Annou, dcerou falckrabí Rudolfa v r. 1349 v mnohém ohledu i uskutečnilo. Kraj tento jmenován pak Česká Falce neb též Nové Čechy (Neuböhmen). Z potomní doby pocházejí feniky česko-falcké, jichž jest známo z doby Karlovy a Václavovy asi 52 druhů, a razily je mincovny v Erlangách a Laufenu. V Laufenu razilo se as do roku 1380, kdy odstoupen byl vévodovi bavorskému. Erlangy zakoupil císař Karel IV. od biskupa bamberského Leopolda r. 1361, za 2225 liber haléřů, propůjčil jim práva městská a zřídil zde mincovnu. Na město povýšeny byly však teprve králem Václavem IV. v r. 1398. Tento hleděti z rozmišek v říši, města ve Falci si nakloniti a povznést, zřídil mincovnu též v Auerbachu (1398). Odtud pocházejí asi čtyři

známé druhy fenyků majících v lici gotické A s různými emblemy a na rubu buď českého lva nebo českou korunu. Protivník Václavův v Německu, za krále zvolený Ruprecht III, dobyl však v r. 1400 Horní Falce a Václav mu ji také postoupiti musel. Z toho patrno, že mincovna Auerbašská razila ani necelé dva roky. Známý pak jsou jen asi tři druhy haléřů, čímž se vzácnost mince té vysvětluje.

Nemoha některé kusy všemi mně dosažitelnými pomůckami rozřešiti, obrátil jsem se na *prof. dr. H. Buchenaua*, ředitele stát. numismatických sbírek mnichovských, který pak ujal se blahovlnně této záležitosti a také mně ochotně pomohl. Jenom u 5 mincí jest příslušnost udána pravděpodobně, neb 2 z nich jsou na tu dobu jedinečné a druhé tři pro špatnou zachovalost těžko určitelné. Při určování mincí bavorských přidržel jsem se výborného dílka numismata *J. P. Beierleina*, dle něhož psáno také nejlepší dílo o mincích bavorských, „Mince a medaile domu Wittelsbašského“, vydané konservatoriem minc. kabinetu mnichovského.

Rakouské mince s písmeny L-A a W-A popsal a vévodům Leopoldovi s Albrechtem a Vilémovi s Albrechtem po prvé přidělil náš *prof. Dr. Josef Mader* v r. 1810, později pak pokoušeli se mnozí jiní numismaté o správné určení těchto fenyků, tak Dr. Reimann, prof. Luschin, Dr. Schalk a j.

S největším zdarem učinil tak *Dr. Schalk* při rozboru nálezu v Ybbsu (as 3000 kusů). Dal větší počet penížků těch zkoušeti na ryzost ve 39 případech a dle toho stanovil jich pořad přihlížeje k jich ryzosti a známému z těch dob kursu feniků proti uherským zlatým (dukátům). Tak v letech 1396 až 1400 doby tak zvaných „Steinbocků“, vídeňských to fenyků s hlavou kozorožce, počítalo se 150 kusů na jeden zlatý uherský; bylo to stříbro 7lotové, t. j. 473/1000 ryzosti. Pak počalo při stejné jakosti ubývatí na stříží tak, že v r. 1436 šlo již 200 kusů na 1 zlatý. V témže roce zhoršilo se zrno tak, že při 5ti lot. stříbře čili 320/1000 ryzosti v r. 1455 šlo již 240 kusů na 1 zlatý. Konečně došlo k tomu, že v letech 1457—60, období to zv. „Schinderlingů“ klesl fenyk na minci $\frac{1}{2}$ lotovou, t. j. 3686 kusů na libru. Teprve od r. 1461 počalo se pomalu zrno mince lepšiti. A dle této metody přisuzuje Dr. Schalk stejně jako Mader písmeny W-A Vilémovi s Albrechtem, L-A Leopoldovi s Albrechtem, E-N-R Arnoštovi z doby jich poručení nad Albrechtem t. j. z let 1404—12. Přecházejí pak k fenykům téhož, co panovníka samostatného z let 1412.—38. s písmenami A-B- $\frac{2}{3}$ rozděluje tyto na tři skupiny. Do první klade fenyky s lístky v rozích trojpásu mezi lety 1416—20. Do druhé ony s hvězdičkami, kteráž emise jistě prý před r. 1420 vydána byla ale celých patnáct let do r. 1435 se udržela. Do třetí pak řadí také fenyky s hvězdičkami, ale hrubě řezaných kolků, které v 1436 vydány byly. Co následníky těchto řadí fenyky s jednohlavým orlem a štítkem s břevnem na prsou, protože mají jen 380/1000 ryzosti. Nejprve měl za to, že jsou to fenyky emise ze dne 14. pros. 1426 s novým štítkem, an v instrukci mincmistrovi dané jmenuje se mincovní pán (t. j. vévoda rakouský) „Herzog zu Oesterreich und marggraf zu Merherien“ (t. j. Moravy), a měl za to, že orlice jest moravská. Hertling však dokázal,

že jsou to fenyky téže fabriky jako s orlem říšským. Byl totiž císař Zikmund první, jenž na pečetích dvouhlavého orla užíval a od té doby znamenal vždy orel dvouhlavý hodnost císařskou, jednohlavý pak královskou. Za fenyky s orlicí řadí pak Dr. Schalk mince Fridricha V., co ujce Ladislava Pohrobka s písmeny F-A-D, jakož i F-I-R a I-F-P, všechny mezi léty 1439.—52. V tomto roce propuštěn byl Ladislav z poručení, avšak první jeho mince jsou až z roku 1456 a sice s písmeny L R, mezi nimiž jest štítek korunovaný. Však hned druhý rok Ladislav zemřel a nastoupil dřívější jeho ujec vévoda Fridrich V (co císař německý Fridrich IV.) a vládl nepřetržitě až do roku 1493., kdy zemřel. Z této doby jeho panování jsou první fenyky s letopočtem 56 a 58, které však v tomto nálezu nebyly a mimo tyto ještě asi osm druhů, z nichž jmenovitě špatně prosluly jmenované již Schinderingy. Jsou to habránky s písmeny A-T-L téměř úplně z mědi, které raženy byly společnostmi, jimž Fridrich velice se byl zadlužil. Raženy byly hlavně v Uhrách a to v městech Starých Hradech, Prešpurku a Šoproni. O něco lepšího zrna byly vídeňské fenyky s písmeny W-H-T (Wiener Hausgenossen Teschler) a W H-L (Wiener Hausgenossen Liephart) první z let 1456—62., druhé z let 1455., pak 1463—69. Zvolna teprve šlo se ku zlepšení mince, kdy raženo pro Fridricha v mincovnách Kremži a Enži. Komu fenyky s písmeny A-L a P-S-R v nálezu zastoupené připsati dlužno, nevím, an vídeňští numismaté také o tom dosud se nevyjádřili, ač tytéž jistě do století XV. náležejí.

Při popisu mincí českých zařadil jsem jednostranné halěře se lvem, dle bavorského způsobu se čtyřhrázem mezi mince Václava IV., an není prostě myslitelno, že by se mimo halěře s hlavou a lvem, které týž již r. 1384 z oběhu vzítí kázal, na naše doby žádné jiné mince (mimo groše) nezachovaly. Jinak nemáme pro další 35tiletou dobu jeho panování vůbec malou minci žádnou. Zároveň vyslovuji náhled, že také půlhalěr s korunou a čtyřhrázem (Smolík č. 22, Donneb. č. 921) jest z doby Václavovy. Tuto nejasnou dobu našeho mincovnictví bude nutno ještě řádně prostudovati, neboť nestačí tyto mince vesměs odbytí prostým názvem halěrů husitských.

Posléze budiž vzpomenu fenyků halských a protože se domnívám, že některému čtenáři bude jméno Hals neznámo, přidávám malé vysvětlení. Hals, malé bavorské městečko severně od Pasova, bylo v dřívějších dobách samostatným hrabstvím a po vymření domácího rodu hrabat Halsských r. 1375 dostalo se lantkrabím z Leuchtenberga, kteří se též hrabaty z Halsu psali, a zde též mincovnu do r. 1448 měli. V roce 1517 koupili Hals vévodové bavorští. Sem dlouho kladeny byly fenyky se štítkem s ležatým břevnem jako štítek rakouský a písmeny H-I-S v trojpásu, jež označovány byly co zkrácenina slova Hals. Bílé ležaté břevno v poli červeném užito po prvé co znak vévodství rakouského Fridrichem Bojovným, posledním Babenbergem v roce 1230, tudíž veškeré mince s tímto štítkem jsou mladší doby. Avšak také lantkrabí z Leuchtenberga užívali téhož štítku s břevnem a to hned dva a sice modrý pruh v poli bílém za Leuchtenberg a bílý pruh v poli modrém za Hals. Fenyky s písme-

nami H I S nejsou však Halsské, nýbrž vídeňské, ražené za minc-
mistra Jana Stegra, jak dokázal Dr. Schalk, kde v nálezu Ybbském
napočítal jich 346 kusů. Totéž dokládá i bavorský numismat J. V.
Kull.

Pravé Halsské fenyky jsou ony dva z nálezu Strážovského, se
čtyřpásem a plným slovem KALS, z nichž první jemně řezaný jest pa-
trně od Jana I. před r. 1407 a druhý asi Jana III. po r. 1425 ražený.

Jak z předeslaného vidno, sestával nález celý takřka z drobné mince,
ale uvážíme-li, že v tehdejší době tato drobná mince — mimo zlata
a nevelkého počtu grošů a to hlavně českých byla takřka jediným
platidlem, jak jsem již dříve podotknul, máme-li skutečně zájem a
lásku k numismatice a nerozlučně ji doprovázející historii, pak nebude
se nikomu tato stať zdáti nemístnou.

P o p i s n á l e z u s t r á ž o v s k é h o .

A. Č e c h y .

Karel I. (IV.), 1343—78.

1. Groš pražský. Smolík: Pražské groše a j. díly. č. 2. 1 kus.
Václav IV. (III), 1378—1419.
2. Groš pražský. Smolík: 1, 2, 3, 4, 7, 8 a tři u Sm. nepopsané, 73 kusy.
3. Haléř se lvem (čtyřrázem), t. X¹, č. 1 a, b 20 kusů vážilo 8·79 gr.
Ryzost dle zkoušky ⁴⁹⁹/₁₀₀₀ 26 kusů.
4. Fenyk českofalcký. Mincovna Auerbach. Líc: waw mezi 3 hvěz-
dami a 5 kroužky. Rub: koruna mezi 5 kroužky, t. X., č. 2, 1 kus.

B. M o r a v a .

Albrecht V., rakouský 1423—30.

5. Haléř (fenyk) nejspíše mincovny vídeňské, se čtyřrázem v líci
neb rubu. L.: Korunovaná orlice v pravo hledící, v kroužku
hladkém. 4 odchylky, t. X., č. 4 a 5, 6 kusů.
6. Půlhaléř téže kresby, t. X., č. 6, 1 kus.

C. R a k o u s y .

Albrecht I., 1282—1308.

7. Fenyk vídeňský jednostr. „Mořský mužik s kapucí“ (Luschin č. 123)
t. X., č. 7. 1 kus.
Albrecht II., 1330—58.
8. Fenyk víd. 3 ptačí hlavy (L. 142), t. X., č. 8, 1 kus.
9. Fenyk. Hlava s prava. (L. 150), t. X., č. 9, 1 kus.
Albrecht III., 1365—95.
10. Fenyk. Jezdec se štítkem v ruce. t. X., č. 14, 1 kus.
11. Ohlízející se zvíře. (L. 160), t. X., č. 10, 1 kus.
12. Hlava beraní s leva. (L. 163), t. X., č. 11, 2 kusy.
Albrecht IV., 1395—1404.
13. Fenyk. Hlava kozorožce s l. (L. 164), t. X., č. 12, 6 kusů.
14. Táž hlava s prava (L. 195), t. X., č. 13 2 kusy.
Albrecht V s ujcem Vilémem, 1404—6.
15. Fenyk. Korunovaný rakouský štítek po stranách W-Ŕ. t. X., č. 15,
406 kusů.

16. Půlfenyk jako předešlý 3 kusy.
Albrecht V s ujcem *Leopoldem* 1406-11.
17. Fenyk s **L-Ř**, t. X., č. 16, 48 kusů.
Leopold sám?
18. Fenyk. L nahoře, D-P po straně ve štítu, t. X., č. 17, 17 kusů.
Arnošt † 1424.
19. Fenyk. Ě-Ň-R kol štítu, t. X., č. 18, 16 kusů.
Albrecht V., 1411-39.
20. Fenyk. **Ř-B** $\frac{\circ}{\circ}$ v rozích trojpásu lístky. Emise z r. 1416—20, 340 kusů.
t. X., č. 19,
21. Fenyk týž, ale v rozích hvězdičky. Emise z r. 1420—36, t. X., č. 20, 202 kusy.
22. Půlfen, jako předešlý, t. X., č. 21, 5 kusů.
23. Fen. jako předešlý, s hvězdami, ale nrubé rytby. Emise z r. 1436—38, 8 kusů.
t. X., č. 22,
24. Fen. dosud nepopsaný: trojpás bez značek v rozích, ale ještě v jednom kruhu, t. X., č. 23, 2 kusy.
25. Fen. podobný č. 21., ale v rozích kuličky, t. X., č. 24, 7 kusů.
26. Fen. s orlicí, na prsou rak. štítek. Emise 1438—39, t. X., 25, 1 kus.
Fridrich V., co ujec *Ladislava Pohrobka*, 1439—52.
27. Fen. F-a d v rozích trojpásu hvězdičky. Emise z r. 1439, t. X., č. 26, 2 kusy.
28. Fen. F-I-R, v rozích lístky. Emise z r. 1440 až nejspíše 1452, 4 kusy.
t. X., č. 27,
29. Fen. H-I-S, Hausgenossen Johann, Steger. t. X., č. 31 a 32, 2 kusy.
Fridrich V. co císař římsko-německý *IV.*, 1457—93.
30. Fen. vídeňský se štítkem města Vídně W-H-T (Wiener Hausgenossen, Teschler). Emise z r. 1460, t. X., č. 33, 2 kusy.
31. Fen. F?-R, t. X., č. 28, 1 kus.
Neurčitě fenyky vídeňské.
32. Korunovaný štítek s písmen A-L, t. X., č. 29, 1 kus.
33. Štítek P-S-R, t. X., č. 30, 1 kus.
34. Střížek se čtyřrázem avšak bez obrazce (t. zv. „Blosgeld“), L č. 165 2 kusy.

D. B a v o r y .

Štěpán II., 1347—75.

35. Fen., líc: Poprsí mnicha se str. l. různé podoby, s velkým, menším neb zcela malým křížem na rameni a poutnickou holí. Rub štít s bavorskými klenci (routami), (Beierlein¹⁾ č. 54), t. XI., č. 53, 26 kusů.
36. Fen. j. před., ale na rameni mnicha malý štítek s dvěma klenci. Rub j. d. (Beierlein č. 55) t. XI., č. 54, 10 kusů.
37. Fen., líc: Hlava mnicha s křížkem na rameni a v kruhu. Rub kruh s bavorskými klenci (Beierl. č. 57) t. XI., č. 55, 4 kusy.
Štěpán III., *Fridrich I.* a *Jan II.* 1375—92, synové *Štěpána II.*
38. Fen. s Oettingským psem různé podoby, za nimž vyrůstá strom,

¹⁾ Beierl. = Münzen d. Hauses Wittelsbach.

- někdy jen větlemi, někdy jedním neb více květy naznačený, každý téměř jiný, špatné ražby. V rubu bavorský štít s klenci (Beierl. č. 71—74), t. XI., č. 56, 66 kusů.
- Štěpán III. a Jan II., 1397 †.*
39. Fen. jednostranný. Štít s klenci, nad nímž písmeno S, na straně h (Beierl. č. 77, RRR), t. XI., č. 57, 1 kus.
- Štěpán III., 1392—1413.*
40. Fen. Lic: gotické S, vedle něho kladívko. Rub Falcký lev. (Beierl. č. 79), t. XI., č. 58, 5 kusů.
41. Fen. jednostranný. Wasserburgský lev a za ním malé S. (Beierl. nepopsán), t. XI., č. 60. 4 kusy.
42. Fen. Lic: ozdobné got. S. Rub Wasserburgský lev ve čtyřrazu (B. schází), t. XI., č. 63, 1 kus.
- Štěpán III. a syn Ludvík od r. 1402.*
43. Fen. Lic: SL buď bez značky, neb se značkami jako: kladívko, puntík, tři puntíky, hvězdička, kroužek neb srpek. Rub: Ingolstadtský pardal (Panther) v mnohých různostech, t. XI., č. 59, (Beierl. č. 81—89), 93 kusů.
- 43a. Fen. jednostranný jen s pardalem, t. XI., č. 61, 1 kus.
44. Fen. jednostr.: Pardal, nad ním SL (B. schází), t. XI., č. 46, 1 kus.
45. Fen. jednostr.: Pardal, nad ním štítek s klenci, t. X., č. 45 5 kusů.
46. Lic: SL bez značky neb se značkami: kroužek, hvězdička, růžička. Rub: Wasserburgský lev v kroužku (Beierl., č. 90, 91), t. XI., č. 62, 18 kusů.
- Ludvík VII., 1413—47 †.*
47. Fen. s L v líci a pardalem v rubu (Beierl. č. 92), t. XI., č. 64, 3 kusy.
- Ludvík IX., 1450—79 †.*
48. Fen. jednostr. s pardalem, nad nímž písmeno L (u Beierl. schází; M. d. H. Wittelsbach, č. 3457), t. XI., č. 65, 1 kus.
49. Fen. Lic: L mezi růžicemi. Rub Landshutská přilba v kroužku (Beierl. č. 127), t. XI., č. 66, 1 kus.
50. Fen. jednostr. Landshutská přilba v kroužku hladkém, buď s řemínky v podbradí neb bez nich. (Beierl. č. 134), 4 kusy.
- Jindřich IV 1393—1450.*
51. Fen. V líci h, v rubu Landshutská přilba ve čtyřpásu (Beierl. č. 114) t. XI. č. 67, 4 kusy.
52. Fen. V líci menší neb větší h, buď v kroužku neb bez něho. většinou se značkami a to mezi dvěma kroužky, neb křížky, pětipaprskovými hvězdicemi, růžicemi a též na obou stranách dvě tečky. V rubu přilba v kroužku neb bez něho, ale většinou s řemínky v podbradí (Beierl. č. 110—113) t. XI. č. 68. 34 kusů.
53. Fen. V líci h buď v poli bez kroužku, neb s kroužkem hladkým, neb v kroužku s klenců, s různými značkami jako předešlý. V rubu Oettingký pes lépe provedený nežli t. XI. č. 56, stromek různého pojetí, někdy jen jako hromádka teček. (Beierl. č. 116—123). t. XI., č. 69—72, 61 kusů.

- Jan II.* 1392—97.
54. Fen. V líci vousatá hlava z předu s kloboukem. Rub = štít s klenci. t. X. č. 47, 7 kusů.
Fridrich I. 1392—93.
55. Fen. V líci nepokrytá hlava z předu, pod níž štít s klenci, po stranách téhož F—S. V rubu dvě poprsí s knížecími klobouky pod ozdobnou stříškou se sloupky. (Beierl. 102 R). t. XI. č. 85, 1 kus.
- Arnošt I.* 1397—1438 † s bratrem *Vilémem III* † 1435.
56. Fen. dvoustr. V líci ϵW v kruhu z klenců. V rubu hlava mnicha s křížkem na kukli. (Beierl. č. 143) t. XI. č. 73, 4 kusy.
57. Fen. jednostr. s hlavou mnicha v kruhu z klenců. (Beierl. 144 RR) t. XI. č. 74, 2 kusy.
58. Fen. V líci ϵw v kroužku hladkém. V rubu hlava mnicha v kroužku hladkém. (Beierl. č. 141). 19 kusů.
59. Fen. V líci got. EW v kroužku, aneb W tvaru N spojené ještě druhou kosou čarou. V rubu hlava mnicha jiné podoby a bez křížku. (Beierl. 145—48) t. XI. č. 75 a 76, 15 kusů.
60. Fen. jednostranný s hlavou mnicha mezi $\epsilon—w$ a dvěma kroužky ve čtyřpásu, v rozích téhož pak po malém kroužku (Beierl. 149 a 150 RR). Tentýž také bez kroužků, t. XI. č. 77, 10 kusů.
Arnošt I. se synovcem Adolfem I. 1435—38.
61. Fen. Lic: EA v kruhu, rub: hlava mnicha v kruhu. (Beierl. č. 152) t. XI. č. 78, 2 kusy.
Albert III. 1438—60.
62. Fen. V líci A mezi dvěma kroužky neb růžicemi, neb trojlístky. V rubu hlava mnicha v kroužku. (Beierl. č. 155, 156, 159) t. XI. č. 79, 8 kusů.
63. Fen. jednostr. Hlava mnicha v šestipásu, v jehož rozích 6 teček. (Beierl. č. 161), t. XI. č. 80, 30 kusů.
64. Tentýž fen., ale bez teček (Beierl. schází), t. XI. č. 81, 8 kusů.
65. " " " v rozích malé trojhrany (Beierl. schází) 1 kus.
Zikmund I. 1450—67.
66. Fen. jednostranný. Štít s bavor. klenci, nad ním S, vše v hladkém kroužku (Beierl. č. 170 RR), t. XI. č. 82, 1 kus.
67. Týž fen., ale po stranách poupé se stonkem. (Beierl. popsal co špice kopí, č. 171), t. XI. č. 83, 1 kus.
Ludvík III. s Janem II. v Horní Falci 1410—36.
68. Fen. V líci štítky s falckým lvem a bavorskými klenci v kroužku, nahoře I lj. V rubu $\alpha \mu$ (Amberg) v kroužku hladkém. t. X. č. 43, 2 kusy.

E. O b l a s t n y n ě j š í c h B a v o r.

69. Fen. V líci přilba v hladkém kruhu. V rubu kruh s bav. klenci. (V roce 1910 prvně nalezený exemplář připsaný J. V. Kulem vév. Štěpánu II. 1347—75) t. XI. č. 84, 1 kus.
70. Fen. jednostranný. Lev se str. levé, pod jehož ohonem malé písmeno f v kroužku hladkém (Prof. Buchenau soudí, že je to mince Fridricha I. 1392—3). t. X. č. 44, 1 kus.

71. Fen. V líci bezvousá hlava s kloboukem, na levé straně S, dole u límce 2 klence, vše v kroužku hladkém, čtyřrázem velmi porušeném. V rubu lev s ohonem chvostnatým, pod jehož pazoury dva klence. (Prof. Buchenau soudí, že jest to mince Ruprechta Hornofalckého z mincovny Sulzbach) t. X. č. 48, 1 kus.
72. Fen. V líci $\text{H} \text{R}$ pod tím R vše v kroužku. V rubu štít s klenci v kruhu, t. X. č. 49, 1 kus.
73. Fen. V líci ornamenty podobné **a** a **w** s růžicí. Na rubu lev. (Prof. Buchenau soudí, že to mince Auerbašská), t. X. č. 3, 1 kus.

A u g s b u r g, biskupství.

Burkhard z Ellerbachu 1373—1404.

74. Fen. V líci hlava s mitrou, po straně pravé berla, po levé augsburgská šiška („Pyr“). V rubu lilie (Saurma č. 975), t. X. č. 42, 1 kus.
Eberhard z Kirchberga 1404—13.
75. Fen. V líci jako předešlý. V rubu kotva (Saurma č. 976) 1 kus.
Petr ze Schaumburga 1424—69.
76. Fen. V líci jako předešlé, v rubu B (mincmistr Besinger v r. 1441) (Saurma č. 977) 1 kus.

B a m b e r g, biskupství.

77. Fen. V líci lev s břevnem, na koso položeným. V rubu B. t. X. č. 36. 1 kus.
Albrecht z Wertheimu 1398—1421.
78. Fen. jednostranný, se znaky Bambergu a rodu Wertheim dole A, t. X. č. 37, 1 kus.
Antonín z Rotenhanu 1431—59.
79. Fen. jednostr., se znakem Bamberským a Zollernským, nahoře A, dole ✱ Mince konvenční s purkrabím Norimberským Fridrichem VI, z r. 1434, t. X. č. 38, 2 kusy.
Jiří ze Schaumberga 1459—75.
80. Fen. jednostr., se znaky Bamberga a Schaumb. nahoře stuhou svázané, dole B, t. X. č. 39, 1 kus.

P a s o v, biskupství

81. Fen. Vlk, za ním biskupská berla v kroužku. t. X. č. 41, 1 kus.

W ü r z b u r g, biskupství.

Jan z Egloffsteinu 1400—11.

82. Fen. se znaky Würzburgu a Egloffsteinu. Nahoře kříž. Vše v kroužku, dole N přerušeném, t. X. č. 40, 1 kus.

H r a b s t v í H a l s.

Jan I. lantkrabí Leuchtenberský 1379—1407.

83. Fen. Lic: hlava s kloboukem v trojpásu, s jetelovými trojlístky v rozích. V rubu R-A-L-S ve čtyřpásu, v prostřed růžice. (J. V. Kull č. 5), t. X. č. 50, 2 kusy.
84. Fen. jednostr. k A L S kolem štítku s břevnem ve čtyřpásu, jemně řezaný kolek, t. X. č. 51, 1 kus.

85. Fen. jako předešlý, ale hrubší řezby a opis počíná v pravo. (J. V. Kull č. 6), t. X. č. 52, 1 kus.

F. S a l z b u r g, arcibiskupství.

86. Bílý fen. V líci znak Salzburšký v kroužku. V rubu berla, čtyřráz. t. X. č. 35, 1 kus.
87. Fen. jednostranný, hrubě řezaný se znakem Salzburgu ve čtyřrázu a druhý jemněji řezaný. t. X. č. 34, 2 kusy.
88. Týž, však v rubu pětিলistá růžice 1 kus.
Při vážení mincí shledal jsem, že váží sto rakouských 46—49 gr., sto bavorských 44—47 gr.

Ed. Běhálek:

České a saské groše.

Chuděnice.

Ve starobylém městečku Chudenicích, v okresu klatovském, při provádění přestavby pivovaru, kopány byly základy pro nový hvozd a tu dne 19. dubna 1905 objevena byla jakási stará pec a za ní v úkrytu pod dlažbou, hrnec nepolévaný s množstvím starých mincí. Většina jich, 595 kusů odvedena byla ředitelství panství k mým rukoum, 54 podařilo se mi ještě později skoupiti. Z těchto 649 kusů bylo 617 pražských grošů a to:

474 Vladislava II. (1471—1516),

1 Ludvíka I. (1516—26) a

126 Ferdinanda I. (1526—64);

17 kusů bylo silně ořelých a neznatelných, dále jeden groš míšenský snad Viléma III. (1428—82). Četnější byly groše saské: Bedřicha III. Moudrého (1486—1526) společně s jeho bratrem Janem Vytrvalým a Jiřím Vousatým (1471—1539) tři typy; kurfirsta Jana Vytrvalého společně s Jiřím Vous.; kurfirsta Jana samotného; Jana Bedřicha Velikomyšlného a Jiřího vévody saského z r. 1535; Augusta kurfirsta saského (1553—86) z let: 1560, 61, 62, 66, 74, 76, 78, 79, 82; Kristiana I. vév. saského z r. 1590 a 91.

Mimo těchto nalezl se zde 1 groš kurfirsta Otty Jindřicha falckého („Ottheinricha“) z r. 1519 a 1 groš švýcarský solothurnský z r. 1562.

Na groších Vladislava II. pozorovati lze před slovem WLADISLAVS různé interpunkce, tak 2 tečky :, hvězdu *, křížek ❖ nebo †, kříž a dvě tečky, křížek ležatý ×, 4 křížky †† a též exempláře bez značky.

Groše Ferdinanda I. byly rázu rozmanitého. Zjištěny groše bez letopočtu s opisem FERDINANDVS PRIM a PRIMV, dále z r. 1534 a 36 PRIM, 1536, 38, 44, 46 PR, 1536, 38, 39, 40, 41, 42, 44 PRI, vesměs z mincovny kutnohorské.

Jeden groš z r. 1527 byl z mincovny jáchymovské t. zv. „šlikovský“.

Jeden grošík byl tu též Ferdinanda I. co císaře římsko-německého z r. 1559 a jediný groš Maxmiliána II. císaře německého z r. 157?

Z popisu tohoto vidno, že nejmladší mincí z celého tohoto nálezů

jest peníz Kristiana saského z r. 1591, jakož vůbec peníze saské ze všech peněz zde nalezených nejlépe zachovalé jsou a možno tedy souditi, že se nález ten brzo po r. 1591 do země dostal.

V držení statku chudenickeho byl tehdy pan Humprecht Černín z Chudenic (nar. 1525), který též na zámku zdejším v pokoji, který se nyní „andělským“ zove, l. P. 1601 zemřel a o němž zakladatel svřetenství rodu hrabat Černínů z Chudenic, Heřman hrabě Czernin z Chudenic ve svém „kšaftu“ ze dne 15. června 1650 píše, že se mu tři dny před smrtí na Chudenicích anděl zjevil a jej ku pouti na blízký vrch sv. Wolfganga vybídnul, aby tam před blízkou smrtí svojí k pánu Bohu ještě se pomodlil.

Eduard Fiala :

Nález dukátů.

Kostelec n. Orlicí.

V létě r. 1921 při upravování převodu vody v Seykorovém mlýně v Kostelci n. Orl. nalezeno bylo několik dukátů a to

- 1.) Rudolfa II. kremnický dukát 1580. Líc: Madonna, rub: Sv. Ladislav mezi K—B.
- 2.) Ferdinanda II. vídeňský dukát 1633 se značkou mincmistra Fellnera z Feldeggu;
- 3.) Solnohradského arcibiskupa Marka Sittica z Hohenemsu dukát z r. 1616.
- 4.) Belgický dukát z r. 1609 a
- 5.) Dukát města Campen z r. 1648 za Ferdinanda III. ražený, který byl tedy ze všech nalezených dukátů nejmladší.

Poklad ukryt byl asi ve válce třicetileté. Že by mincí těch bylo bývalo více, jak s počátku tvrzeno, nedalo se zjistiti.

V místě, kde nález objeven, nalezen též zajímavý knoflík s modrým kamenem a množství železných menších i větších sekyrek různých tvarů.

Eduard Fiala :

Zlatý poklad.

Koblížek u Kamenice.

Koncem měsíce května 1922 našel dělník Matěj Kalec z obce Knížat při dobývání pařezu na pozemku přínaležejícímu k velkostatku kamenickému p. Geymüllera, ve hloubi asi 30 centimetrů 25 zlatých mincí. Matěj Kalec nepoznal hned, že jsou to dukáty a sdělil nález kolem jdoucímú četníku, který další hlášení četnickému velitelství učinil. Četníci pak v místě nálezu ihned pilně kopali a objevili tak celkem 475 dukátů jednoduchých a jeden zlatý peníz 137 gr. těžký, tedy 40ti-dukát, vše v úhrnné váze 1797 gr.

České dukáty byly v nálezu zastoupeny 24 kusy, z nichž nejstarším byl dukát Ferdinanda I. z mincovny pražské¹⁾, se značkou nejv. mincmistra Jana z Wartembergu (1527—32). Dukáty z období

¹⁾ D (Fiala-Donbauer): 1031.

krále Rudolfa II. byly tu z pražské mincovny z let 1585⁷⁾, 1587⁸⁾, 1588 (2 kusy)²⁾, 1590 a 1594 (2 kusy)⁴⁾ se značkou Erckerovou, pak jeden dukát se značkou lilie v kroužku (podobné značce Taubenreutera) a konečně dukát 1610⁵⁾ se značkou Huebmera.

Z ražeb znameňaných prstenem, jež se přikládají ražbám „erckaufere“ Bartla Albrechta, zastoupen tu letopočet 1593⁹⁾ a zkomolené letopočty 6001 a 60?1. Z budějovické mincovny pochází ražby z r. 1580¹⁰⁾ a 1581¹¹⁾. Nejmladší dukáty české v nálezů zastoupené jsou krále Matyáše dukáty z r. 1612 (4 kusy)³⁾ a 1614 (4 kusy)⁶⁾.

Z cizích mincí vynikají četným zastoupením hlavně ražby nizozemských provincií, Turecka, Uher a republiky benátské; méně Sedmihrad, Polska, ještě méně Rakous, Tyrol, Štýrska, Solnohrad, mezi těmito již svrchu zmíněný čtyřcetidukát arcibiskupa Jana Jakuba z Kuenbelasy 1560—1586, Modeny, Karla Minsterberského, Jindřicha Karla Reichsteinského a jiných německých. Nález obsahoval při krásné zachovalosti řadu zajímavých typů, však málo numismaticky imponujících vzácností.

Karel Chaura:

Zpráva o činnosti spolkové.

Čiinská schůze 6. ledna 1922. Přítomno 28 čl. Přednáší p. r. Ed. Fiala o mincovně pražské za Ferdinanda I. Přednáška vyniká jak obvykle pečlivým sestavením všech zachovávaných se dokladů listinných o mincovně a jejich úřednicích. Dle nich známe, co se v Praze razilo, které druhy penězů a v jakém množství. Vzdor tomu jsme u některých ražeb, jako na př. u ražeb se značkou lilie, na pochybách, zda vše, co se mincovně pražské připisuje, jest správným. Četné a zajímavé ukázky předložili pp. předseda, Dr. Katz, Vávra a jednatel, který ukazuje na souhlasnou kresbu lilie u dukátu i na minci MONETA MAIOR.

Debatní večer 20. ledna Přít. 22. čl. Při zahájení schůze sděluje p. dr. Katz, že náš předseda p. r. Ed. Fiala zvolen byl dopisujícím členem České akademie a blahopřeje k tomuto vyznamenání jménem veškerého členstva. Jednatel referuje o malém nálezů denárů. (Bude uveřejněno). Pan předseda sděluje některá velmi zajímavá data z aktů jáchymovských ze 16. st. a předkládá řadu medailí k tomu se vztahujících. Jednatel předložil čtyři medaile na obnovení biskupství v Míšni z r. 1921. Medaile ty zhotoveny z míšenského porculánu. Při té příležitosti promlouvá o pokusu zhotovovat peníze z porculánu a předkládá několik ukázek. Konečně předloženy p. Dr. Katzem a jednatelem dva groše Ferdinanda I. z r. 1547 (lev ve čtverci) a debatováno o tom, které mincovně jej přiděliti vzhledem k tomu, že ve spisu Marklově i v Num. Zeitschrift vyobrazen takový groš z r. 1545 se značkou lilie. Otázku tuto možno rozluštití teprve nalezením originálu tohoto groše z r. 1545.

²⁾ D: 1446, ³⁾ D: 1897, ⁴⁾ ČS (Čermák): 206, ⁵⁾ ČS: 207, ⁶⁾ ČS: 315, ⁷⁾ M (Müller): 70, ⁸⁾ M: 73, ⁹⁾ M: 79 (přikládá se též mincovně vídeňské), ¹⁰⁾ M: 66, ¹¹⁾ M: 67.

Členská schůze 3. února 1922. Přít. 23 čl. Schůzi zahajuje Dr. Katz uvitáním člena p. Fr. Papouška z Opavy, načež přednáší p. E. Sirový o nález u strážovském. (Bude uveřejněno). Pan Dr. Katz děkuje p. Sirovému za vzornou přednášku a žádá, aby popis nálezu toho dovolil uveřejnit ve Věstníku, což p. Sirový přislíbuj. Jednatel se přimlouvá za to, aby připojeny byly tabulky, což zajisté naši členové by s povděkem uvítali; upozorňuje, že při uveřejňování podobných nálezů nebývá toho dbáno, aby správně byly popsány t. zv. husitské haléře. Jest důležité vědět, zda nález obsahoval haléře se čtyřrázem nebo kulaté haléře, kteréžto dva druhy patří d v ě m a různým dobám. Pan Dr. Skalský míní, že nálezům z doby té věnovalo se dosud málo pozornosti a připomíná rozličné doklady listinné, jmenovitě nařízení z r. 1384, dle něhož mělo býti raženo 7 haléřů na jeden groš. Konec stol. 14. a počátek st. 15. jest co mincovnictví se týče dosti temným, takže není dobře možno učiniti si pevný úsudek o současných mincovních poměrech. Ku konci míní, že numismatice naší prospělo by důkladné popisování učiněných nálezů, čímž by se nejedná záhada vysvětlila.

S předřečníkem souhlasí p. Dr. Katz, který uvádí typický případ nálezu drobných penízků 14. a 15. stol. učiněný před lety v Jistebnici. Nález prozkoumán povrchně, penízky uznány za husitské haléře, „jichž jest velké množství“ a zmizely pak v tavicím kelímku. Dalšího rozhovoru zúčastnili se pp. Dr. Katz, Sirový, Dr. Skalský, podpl. Lobkowitz a jednatel.

Předloženy byly jednatelům některé málo známé práce našeho člena, akad. medailéra p. J a n a Č e j k y a to bronz. plaketa spolku „Komenský“ ve Vídni (1912), medaile na básníka Machara (1918) s vysokým reliefem, br. medaile Akad. spolku ve Vídni s podobiznou Dr. T. G. Masaryka (1919) a konečně Zuskova medaile na Karla Havlíčka (1921).

Pan Papoušek projevuje přání po praktickém návodu, jak čistiti staré peníze. Některé své zkušenosti v tomto oboru sděluje jednatel, načež zdařilá schůze skončena.

Debatní večer 17 února. Přít. 19. čl. Předseda p. ř. Pilát. Pokladník zahájil rozpravu o 6. čísle „Věstníku“, jehož vydání se zpozdílo přípravou tabulek. Rozhovoru zúčastnili se bezmála všichni členové přítomní a vyslovena některá přání, která vezme správní výbor v úvahu. Pan Javůrek předkládá dvě listiny z druhé pol. 16. stol. obsahující výkazy odvozu rud na Horách Kutných. Po té přednáší jednatel o r a ž b á c h p a p e ž s k é h o s t á t u počínaje r. 874 za papeže Štěpána III. Přednášku doplňuje ukázkami penězů papežských, jakož i některými medailemi majícími vztah k našim dějinám.

Členská schůze 3. března 1922. Přít. 17 čl. Pan r. Ed. Fiala promlouvá o ražbách z dob, kdy papežský trůn byl uprázdňen t. zv. s e d e v a c a n t e a provází přednášku ukázkami ražeb ze své sbírky. Jednatel přednáší o g r y f u (gryphus) na penězích řeckých, kde se

po prvé spatřuje a uvádí, kdy vyskytuje se na českých ražbách, ve znacích a značkách mincmistrů. Ukázky předložili p. Vávra a jednatel.

Správní výbor ve schůzi 6. března přijal za nové členy *Ředitelství státní mincovny* v Kremnici, *krajinské museum* ve Vel. Meziříčí, pány *G. Risse* v Duchcově, *Ed Suskýho* ve Slez. Ostravě, *Dr. G. Skalskýho*, kustoda numism. sbírky Nár. musea v Praze, *A. Rittera* v Karlíně, *G. Mandelíka* v Kolíně, *K. Koubu* v Kralupech. *St. Berku* v Karlíně, *Jana Rožánka*, nadp. v N. Zámčích a *Felixe Achilla de la Camara* v Praze co členy řádné. Pan soud. rada *Kovářík* přestoupil do řad členů zakládajících. Vystoupili pp. inž. *Paivonič* a *E. G. Müller* v Plzni. Stanovena cena zvláštních otisků článku „Groše početní“ a „O malých groších“ na Kč 5.— za výtisk (pro nečleny Kč 8.—) a článku „Staré mincovny“ na Kč 4.— (pro nečleny Kč 6.—) Uvažováno opětně o nové úpravě „Věstníku“ a o projevených přáních a návrzích členstva, k nimž po výměně názorů zaujato určité stanovisko vzhledem k valné schůzi, která se bude odbyvati 17. března.

Valná schůze 17. března 1922 v Obecním domě pražském. Přítomni: pí. *L. Dolanská* a pp. r. *Ed. Fiala*, *E. Vávra*, *K. Kulhánek*, *Ed. Pelhřimovský*, *V. Čížek*, *St. Berka*, *Ad. Laufer*, *Ed. Sirový*, *J. Javůrek*, *Jos. Mareš*, *K. Reměš*, *Dr. V. Katz*, *R. Šubrt*, *Dr. Ant. Mastný*, *Vl. Patera*, *K. Chaura*, *B. Příbil*, *J. Bechyně*, *V. Kolář*, *podpl. Lobkovic*, *L. Dolanský*, *J. Strachotinský*, *Dr. G. Skalský*, *K. Castelin*, *Jar. Rožánek*, *J. Šejnost*, *Rud. Rožánek*. Omluveni pp. *Al. B. Herzán* z Třebíče a *J. Hron* z Plzně.

Předseda p. r. *Ed. Fiala* zahajuje schůzi v 19^{3/4} h. vřelým uvítáním všech přítomných, načež přečten a schválen zápis valné schůze předešlé bez debaty. Povstáním uctěna památka zemřelých členů pp. *Vojtěcha Čiháka*, býv. obchodníka v Poděbradech a *P. Prokopa Šupa*, preláta rajhradského.

Jednatel podává zprávu o činnosti spolkové za třetí rok jejího trvání a poukazuje na obšírné vyličení života spolkového, které uveřejněno jest ve spolkovém časopisu. *Správní výbor* konal v minulém roce 7 schůzí, ač jinak byli členové jeho ve stálém styku, tak jak to vedení spolkových záležitostí často vyžadovalo. Podněty z minulé valné schůze vzaty v bedlivou úvahu a usneseno od pořádání veřejné přednášky upustiti, protože *správní výbor* nemohl se k tomu odhodlati, vzíti na se zodpovědnost za výlohy, které by akcí touto nutně vzešly.

Právě tak výměna duplikátů mezi musei a sběrateli uvalila by na *správní výbor* nejen mnoho práce, ale i zodpovědnosti, což od členů výboru v samém prospěchu společnosti žádáno býti nemůže.

O získání papírových peněz pro soukromé sbírky informoval se *jednatel* u ředitelství bankovního úřadu, kamž v této věci došlo již mnoho žádostí. Bankovní úřad zaujal však stanovisko naprosto zamítavé.

Také o rozšíření *správního výboru* bylo uvažováno. Dle našich stanov jest ve *správním výboru* tolik členů, kolik jest funkcí, takže každý člen jest plně zaměstnán, má-li svým povinnostem dostáti, proto

by výbor s radostí uvítal každého pracovníka. Měli bychom založiti obšírnou matriku členů a sběratelů vůbec, založiti seznam ražeb pro C o r p u s n u m m o r ů m B o h e m i c o r u m a jsou ještě jiné práce v oboru české numismatiky, které nám naše stanovy nepředepisují, ale které by měly býti v z á j m u t é t o v ě d y vykonány, protože se jinde snad nedělají a nedělaly. V tom směru a i jinak měli bychom stanovy změnit, ale jsme ještě spolkem příliš mladým a pochopitelně nestačíme na vše. Správní výbor všechny tyto potřeby české numismatiky nepustí se zřetele, leč v této době pokládá za vhodnější stanovy neměnit.

„V ě s t n í k“ vydáván v obvyklém rozsahu pololetně, protože rozšíření jeho náš finanční stav zatím nepřipouští, ač i tato otázka byla opětovně předmětem úvah. Vydáním z v l á š t n í c h o t i s k ů některých článků doufáme rozšířiti zájem o numismatiku i mezi nečleny a touto nakladatelskou činností přispěti spolkové pokladně.

Styk členstva sprostředkovalo v minulém roce 9 schůzí členských a 10 debatních večerů, celkem se 26 přednáškami a rozpravami, za které děkujeme z valné části našemu panu předsedovi a o kterých jest podrobně referováno v našem časopisu, pokud tomu omezené místo dovolovalo. Kromě toho odhodlali jsme se vydati přehled českého mincovnictví, jak již uvedeno ve „Věstníku“ na str. 142, a ačkoli doufáme, že spis ten dojde u našich sběratelů obliby i odbytu, přece jest to podnik na naše malé prostředky dosti nákladný. Povzbuzuje nás ale stálý příliv členstva, což jest důkazem, že naše Numismatická společnost čs. nabývá více půdy a větší přízně. Tak v roce 1921 přibyli

4 členové zakládající a
45 členů řádných.

Mezi nimi ředitelství státní mincovny v Kremnici, musea městská v Praze, Litovli, Pelhřimově, Žamberku a archeol. spolek „Vocel“ v Hoře Kutné.

Koncem r. 1921 čítal tudíž náš spolek 18 čl. zakládajících a 192 čl. řádných.

Také „Věstník“ těší se pozornosti i za hranicemi a právě došlý list prof. Rendeo ze Sarajeva zjišťuje, že mezi Slovy jsou to jen Češi, kteří vydali nový časopis numismatický. Že však můžeme náš časopis vydávati, třeba jen v rozměrech skrovných, umožněno bylo subvencí Kč. 2000.— našeho ministerstva školství a národní osvěty. Děkujeme v první řadě tomuto ministerstvu za podporu našich snah, dále děkujeme všem, kteří nám svou přízeň projevili dary i všem, kdož nám získali nové členy. Jest to náš předseda p. r. Fiala, jemuž nemůžeme býti dosti vděčnými za všechnu práci pro náš spolek, dále jsou to pp. L. Lábek v Plzni, Fr. Mareš na Vinohradech, V. R. Mazura v Žamberku, nadp. Jar. Rožánek v Praze, Dr. Jan Smyčka v Litovli a R. Weil v Úpici.

Ohlédneme-li se zpět na uplynulé tři roky, dobu to zajisté krátkou, shledáme, že počet členstva se skoro ztrojnásobil a bez nadsázky smíme říci, že jsme na naší cestě ku šíření vědomostí numismatických po-

kročili a těmto snahám našim získali nové příznivce. Vstupujeme do čtvrtého roku s větší nadějí na podporu všech přátel české numismatiky a s vědomím, že další úspěchy přinese jen úsilivná práce a vzájemná podpora. Jednatel končí svou zprávu přáním, aby také podpora našeho časopisu se rozmohla přičiněním nových spolupracovníků.

Pan insp. Pelhřimovský doporučuje rozšíření výboru o dva členy, z nichž jeden by se uvázal ve funkci účetního, druhý pak by si vzal na starost vedení matriky členů a evidenci sběratelů i sbírek numismatických. O podnětu tom rozředena delší rozprava a byl konečně přijat návrh p. Dr. Katze, aby správní výbor kooptoval dva spolupracovníky pro funkce stanovami nevytčené.

Pokladník předkládá účet za rok 1921, dle kterého

<i>přijato:</i>		<i>vydáno:</i>	
Zbytek z r. 1920	Kč 338·85	Výlohy správní, poštovní, tiskopisy, pošt. spořitelna .	Kč 353·80
Prísspěvky členů zakládajících	800·—	Jmění základnímu	400·—
řádných	„ 3620·—	Věstník a separáty	„ 4069·74
Zápisné	92·—	Tabulky k Věstníku .	1723·60
Subvence ministerstva školství a národní osvěty	1980·—	Tabulky pro chystaný Přehled čes. mincovnictví	„ 816·—
Prodáný časopis	„ 470·—	Zůstatkem	„ 33·57
Úroky	„ 95·86		
	Kč 7396·71		Kč 7396·71

Tiskový fond:

Přijato na darech

Kč 1541·40

Jmění základní:

Kč 500·— nom. 4% stát. pokl. poukázky (k r. 1923)

Kč 600·— nom. 4½% státní premiová půjčka,

Kč 400·— nom. 4% zást. listy č. hyp. banky a

Kč 400·— v hotovosti.

Zpráva pokladníková vzata s uspokojením na vědomí.

Po té čtena *zpráva knihovníka*, dle které vzrostla knihovna a 38 svazků, takže čítá koncem r. 1921

17 spisů numismatických,

25 separátních otisků z časopisů,

32 svazky numismatických časopisů,

66 katalogů,

1 rukopisný seznam sbírky a

1 svazek vyobrazení.

Sbírka numismatická se nerozmnožila a chová 1 stříbrnou a 16 bronzových medailí.

Z dárců, kteří knihovnu naši hojně obdařili, jmenuje p. Leipena, který věnoval 51 katalogů, p. B. Šulce, který neopomenul vypůjčenou

knihu brožovanou vrátiti svázanou, dále pp. J. Šejnosta, E. Rzehaka a vždy na knihovnu naši pamatujícího podpl. Lobkowicze. Pro museum mincovnictví daroval p. Jind. Wolf mincovní patent z r. 1721. Všem dárcům vzdává knihovník vřelý dík a prosí o zachování další přízně. Výměnou dostává náš spolek časopisy: Selský archiv, Vjestnik hrvatskoga arheol. društva a Numism. Literaturblatt. Zájem o knihovnu naši značně stoupl, členové knihovny hojně používají, což knihovník s velkým potěšením zdůrazňuje. Knihovna jest dále v bytě knihovnickově a členstvu kdykoli přístupna.

Jménem revisorů společnosti podává zprávu p. K. Kulhánek; revisori našli všechny zápisy a doklady v pořádku, proto navrhuje, aby bylo správnímu výboru dáno absolutorium. Návrh byl přijat a přikročeno k volbám.

Pan Sirový navrhuje, aby odstupující výbor i revisori byli znovu zvoleni, což přítomní jednoglasně schvalují.

K dalšímu bodu programu o výši členského příspěvku mluví p. Lobkowicz, který upozorňuje na nízký příspěvek členů zakládajících a žádá za přiměřené jeho zvýšení. Po výměně názorů a k návrhu jednatele ponechány příspěvky na stejné výši, tedy Kč 20.— pro členy řádné a Kč 200.— pro nové členy zakládající.

Volných návrhů nebylo a proto přistupuje p. předseda ku své přednášce o pražských ražbách *Leopolda I.* (1657—1705) za mincmistrů: Kryštofa Margalíka 1657—1670 (značka kotvice), Antonína z Janinalli 1670—1687 (značka I), Matyáše Waista 1687—1694 (značka M. V.), interregna mincmistrovského 1694 (značka P. M.), a Řehoře Egerera 1694—1705 (značka G. E.)

Hojně ukázky ražeb, zvláště vzácné dukáty, pěti a desetidukáty vzbudily zasloužený obdiv, poskytnuvše účastníkům vzácnou příležitost viděti pražské ražby Leopoldovy v tak znamenitém výběru.

Ukončuje svou přednášku zmínil se p. předseda o svých pracích archivních a věnoval účastníkům valné schůze po exempláři výtisku svého článku „Die Goldprägung der Prager Münzstätte im XVI. und XVII. Jahrh.“ (separátní otisk z časopisu Numismatische Zeitschrift).

Pan podpl. Lobkowicz daroval toho večera spolkové knihovně výborné dílo Raczyňského: *Gabinet Medalów polskich.*

Správní výbor ve schůzi 4. dubna 1922 zabýval se rozpravou, jak upravit spolkový časopis k častějšímu vycházení a po obšírné výměně názorů usneseno ukončiti tento ročník v dosavadní úpravě. Protože se sešlo několik zajímavých zpráv o nálezech, přijato dle návrhu pana předsedy, aby popisům těchto nálezů věnováno bylo celé příští číslo „Věstníku“.

Členská schůze 7. dubna. Přít. 18 čl. Přednáší p. r. Fiala o *mincovnictví českém za Ferdinanda III.* (1637—1657). Po úvodu genealogickým promlouvá o ražbách za tohoto panovníka vydaných a sice v Praze za mincmistrování Jakuba Wernharda Wolкера 1637—55 a Kryštofa Margalíka 1655—57; v Hoře za Jana Geronisa z Libušína 1637—45 a Řehoře Hackla 1654—57 v Jáchymově za Davida Kno-

blocha 1637—49, Jana Freisteina 1649—50 a Jana Jakuba Kittnera z Bercheimbu 1650—57 Bohaté ukázky ražeb, které předložili pp. předseda, Vávra a Dr. Katz, obsahovaly mnohé vzácné a dosud nepopsané kusy.

Debatní večer 21. dubna. Přít. 18. čl. Předseda p. řid. Pilát. Rozhovor zahájil p. Sirovým poukazem na zvláštní způsob ražby XIV. a XV. stol., hlavně rakouských a jihoněmeckých fenyků s t. zv. čtyrrázem, jaký se též vyskytuje na haléřích českých, které jsou zvány „husitskými“. Jest toho mínění, že tyto haléře se čtyrrázem sluší považovati za mince Václava IV a uvádí některé citáty názor ten potvrzující. Na ukázkou přinesl hojnost penízků se čtyrrázem původu českého, českofalckého, bavorského a rakouského, jakož i zkoušky jak povstal čtyrráz, ale tyto zkoušky jej dosud neuspokojily. Jednatel poukazuje na to, že vytepávání střížku pozorujeme již na denárech Přemysla Otakara I. Ve století čtrnáctém, kdy raženy jen drobné penízky ve velkém množství, přikročeno ku zjednodušení výroby střížku tím, že z pásku stříhány čtverečky, které byly kulaceny úderem vypouklého kladiva na každou se čtyř stran. Jednatel činil již před více roky pokusy v tomto směru a přednese svou studii o husitských ražbách v některé z příštích schůzí, ku které má již sebraný material.

Členská schůze 5. května 1922. Přít. 23 čl. Pan předseda promlouvá o *denárech propagačních* 11. stol. a prvního desetiletí 12. stol. Jsou to denáry, na nichž vedle jména panovníka čteme buď jméno některého jeho syna, nebo kde vyobrazení na penízi vztahuje se k nějaké události historické, která život panovníka s následnictvím pojí.

Úvodem zmiňuje se přednášející o poměrech panovavších při nastoupení vlády Vratislava II. r. 1061, po náhlém úmrtí jeho staršího bratra Spytihněva. Již energický vévoda Spytihněv usiloval o zachování nadvlády nad úděly moravskými a volnou s nimi disposici. Jeho úsilí o korunu královskou nevedlo k cíli a dosáhl jen vyznamenání kloboukem, hranostajem lemovaným, jaké mu udělil papež Mikuláš II. (Gerardus savojský, 1058—61). Při nastolení Vratislava II. rozdělena zase i vláda v údělech. Brněnsko i Znojensko dostalo se Kunrátovi, Olomoucko Ottovi, knížatům, kteří již za Spytihněva zde byli vládli. Brzy po svém nastoupení toužil také Vratislav II. po koruně královské, jako jeho bratr, ale dostalo se mu zatím podobného klobouku, asi při založení biskupství olomouckého v r. 1063, papežem Alexandrem II. (Anselmem Badagio milánským 1061—73), kteréžto vyznamenání r. 1073 papež Řehoř VII. (Hildebrand ze Soany 1073—85) schválil. Jak takové vyznamenání naši vévodové cenili, patrnó z té okolnosti, že neváhali vyznamenání to umístit i na mincích. Přednášející klade denáry Vratislava II., které nesou obraz poprsí s kloboukem do let 1063—73. Podobné denáry razil také Otta Sličný (Fiala t. X. č. 7). Ottovi olomouckému dostalo se klobouku toho nejspíš v r. 1086 od papeže Viktora III. (1086—7) i soudí, že i Kunrát takovým kloboukem vyznamenán byl (viz denár F: X. 18).

Přednášející líčí pak historické události až do ukončení válek

italských, ve kterých Vratislav II. poskytnul vojenskou pomoc císaři Jindřichovi. R. 1086 konečně podává císař Vratislavovi korunu královskou a 15. června 1086 korunován Vratislav s manželkou Svato-vou Polskou v Praze.

Doklady těchto historicky známých událostí nalézáme i na našich denárech a přednášející poukazuje na předložené denáry, které svým líčením stávají se též jakousi mincí pamětní. Tak denár, na němž v líci zobrazen korunovaný trůnící panovník, nemohl býti ražen před červnem 1086. (srov. F: IX. 11). V další části své přednášky líčí p. r. Fiala nevráživost a časté rozmišky, jaké panovaly v rodině králově mezi bratry a syny, z nichž Břetislav II. byl pravým nepřitelem otce svého. A tu potkáváme se na minci naší se zjevem málo kde obvyklým, že totiž kromě jména panovníkova v líci denáru, nalézáme na rubu jméno některého syna jeho. Nesnadno ovšem rozhodnouti, zda ražby tyto vznikly v době kdy syn pod svrchovaností svého otce nastoupil vládu některého údělu, nebo zda ražen peníz již dříve za účelem jakési *propagace*, kde Vratislav II. o osobě příštího vladaře rozhodoval a jí také intensivním způsobem fedroval.

Tak předkládá denár F: IX. 13, který nese v líci obraz korunovaného krále a na rubu poprsí druhorozeného syna Boleslava. Tento denár z ohledu autopsie lícního kolků nutno položit v rok 1086, kdy král sám teprve byl korunován a svého milého syna Boleslava rád by svým následníkem viděl a to vzdor posloupnostnímu právu Břetislava I. Ražena tu tedy *mince propagační*. Podobná okolnost jeví se i u denáru (Fiala: IX. 12) se jménem Vratislava v líci a jménem Břetislava II. na rubu.

Z dějin nedá se ale vyčísti, že by v době vlády Vratislavovy syn Břetislav i jen po krátký čas kterýmsi údělem vládl; historie nám vypravuje, že Břetislav často v tuhém odporu proti otci svému stál. Denáry tyto objevily se po prvé v nálezů na Slánské Hoře v r. 1883 odkrytém, v nálezů jinak čistě českém nepomíšeném. Mince ty nenesou ráz moravský, a proto soudí pan přednášející, že se zde jedná o ražby propagující následnictví Břetislavovo. Než jak praveno, historie o takovém přání Vratislavově míti Břetislava svým nástupcem, úplně mlčí a nevráživost synova proti otci, takovou akci zřejmě vylučuje. Z té příčiny hledáme původ těchto denárů přeci na Moravě a sice jak jedině jest možno na Znojemsku v letech 1090—92. Tomu zdá se nasvědčovati i jeden před málo lety na Znojemsku odkrytý nález, v němž právě tyto denáry hojněji byly zastoupeny.

Podobné okolnosti doprovázejí asi též ražbu denáru nedávno teprve objeveného. Denár tento nese v líci opis: WRATIZLAVS REX, na rubu pak: ✚BORIVOI DVX (viz tab. IX. č. 3.), jest úhledné práce, čistých opisů a druží se k němu denár F: IX. č. 14, který ale má opisy zmatené. Také o Bořivojovi není známo, že by za vlády otce svého nějakého údělu dosáhl, a při smrti otce byl ještě mladíčkem. Z toho usuzuje přednášející, že denár ten jest zase jen *mincí propagační* a ne mincí pro úděl raženou.

Ukázky ražeb těšily se velké pozornosti účastníků, kteří za pou-tavou přednášku odvděčili se hojným potleskem.

Správní výbor ve schůzi 26. května pojednal o obsahu i rozsahu příštího čísla „Věstníku“ a usnesl se přidati ku článkům 3 tabulky s vyobrazením zajímavějších ražeb. Přijato 5 nových členů a to pp.: Vladimír Janda, studující v Praze, Dr. Josef Polák v Košicích, Bedřich Neth, vrchní berní správce v Pardubicích, Jan Ferles, zlatník v Terezíně a Karel Hampl v Č. Lípě.

Členská schůze 2. června 1922. Přít. 17 čl. Přednáší p. B. Příbil o *medailích na svatojanské slavnosti*. Promlouvá o dávných snahách po svatoslavení Jana Nepomuckého a chladnosti českých kruhů duchovních i samé stolice papežské, která konečně hlavně úsilím vídeňského dvora pohnuta byla ustanovití komisi ku zjištění zázraků. Vyšetřování se opakuje a teprve zázrak neporušeného jazyka r. 1719 vede ku prohlášení blahoslavenosti a konečně r. 1729 ku svatořečení. Nádherné slavnosti tohoto roku jakož i stoletého jubilea r. 1829 líčí stručně dle historických záznamů a doprovází svou přednášku hojnými ukázkami současných mědirytin a litografií. Počínaje nejstarší medailí z r. 1683 na sochu sv. Jana na Karlově mostě v Praze, předkládá medaile na blahoslavení, zapsání do rejstříku svatých, svatořečení a další medaile až do roku jubilejního. Zjišťuje, že mnohé z medailí nebyly dosud vyobrazeny a některých nemohl se dopátrati v originálech, tak ku př. medaile Don: 3561 a 4647. Ještě větší řadu medailí s obrazem sv. Jana Nep. vykazují ražby řádové a poutní, o kterých slibuje promluvit v jiné schůzi.

Přednášejícímu poděkoval předseda p. r. Fiala za vřelého souhlasu přítomných, kterému dává výraz též p. Pelhřimovský. Jednatel vítá přednášku p. Příbila co počátek nové práce specialisační, jakou naše numismatika i v jiných oborech potřebuje. Předkládá malou ovální medailku (kterou připisuje Vestnerovi) nesoucí v líci poprsí sv. Jana Nep. a na rubu nápis: VERA / EFFIGIES / S. IOANNIS / NEPOMVCENI / SINGVL. FAMA / PERICLI : / TANTIVM / PATRONI a několik jiných ražeb. Kult Svatojanský dal vzniknouti mnohemu dílu uměleckému a též medailéři: Altomonte, Hamerani, Vestner, Werner a někteří dosud nezjištění mistři zhotovili krásné medaile. Za to v r. 1829, vyjma několik prací, vidíme samé jarmareční zboží.

Pan podpl. Lobkowicz vyslovuje přání, aby sběratelé mající ve svých sbírkách ražby dosud nevyobrazené, dali je fotografovatí a negativy darovali naší společnosti co základ ku *Corpus nummorum*. — Rozprava o tomto podnětu vyzněla souhlasně, ale projeveno mínění, že práci na *Corpus nummorum* by mohlo zahájití vlastně Národní museum.

Debatní večer 16. června. Přít. 21 čl. Přednáší p. r. Ed. Fiala o třech vzácných medailích, které předkládá. První nese v líci poprsí s opisem: MATHEVS ORNIS A: LINDBERGK ÆTA : 38, na rubu znak a opis: DVRVM PATIENTIA FRANGO (tuhé trpělivostí lámu) 1564.

Matouš Ornis z Lindperka, nar. 1526, byl maliř, iluminator a zeměměřič, zemřel v Praze kol roku 1600. Medaile jest vynikající práce medailéřská neznámého umělce.

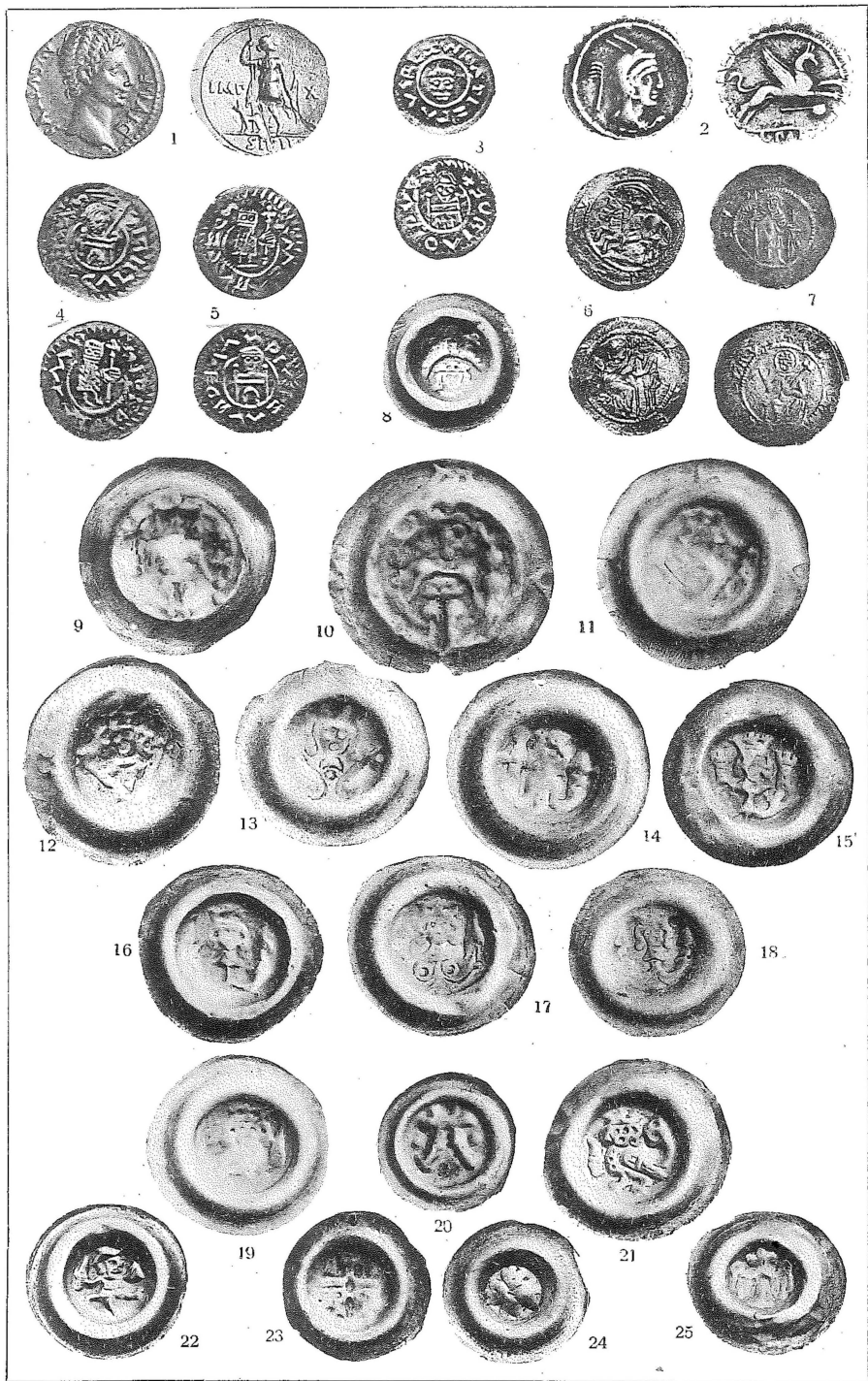
Druhá medaile litá, nese v líci poprsí a opis WENCES: SE CROCINVS A DRAHOBEYLE Æ:57. Na rubu CIBVS IN ORE PSAL. IN CORDE, kol znaku. Václav Krocín z Drahobejle, rodák žatecký, nar. 1532. Roku 1560 přijal městské právo pražské a vstoupil do služeb obecních, r. 1567 držel v Praze mimo jiných domů pivovar u Hařpátů, později u Halánků zvaný. R. 1587 obmyslil jej Rudolf II. predikátem z Drahobejle a r. 1594 povýšil jej do stavu vladyckého. Medaile vznikla v roce, kdy Krocín byl primatorem pražským; litá jest snad od Vlka Virtha, kterýžto rytec v letech 1587—89 se často připomíná v aktech. Krocín byl přítelem uměleckých prací a dal postaviti na staroměstském náměstí skvostnou mramorovou kašnu r. 1591; zemřel r. 1605. Třetí předložená medaile ražena byla na Frant. Helfrieda Voračického z Paběnic, na Proseči, královského radu, přisedícího komory, lenního soudu a hejtmana kraje loketského, r. 1704 do stavu hraběcího povýšeného. Vzácná tato medaile nese v líci kolem znaku krytého přilbou, opis:

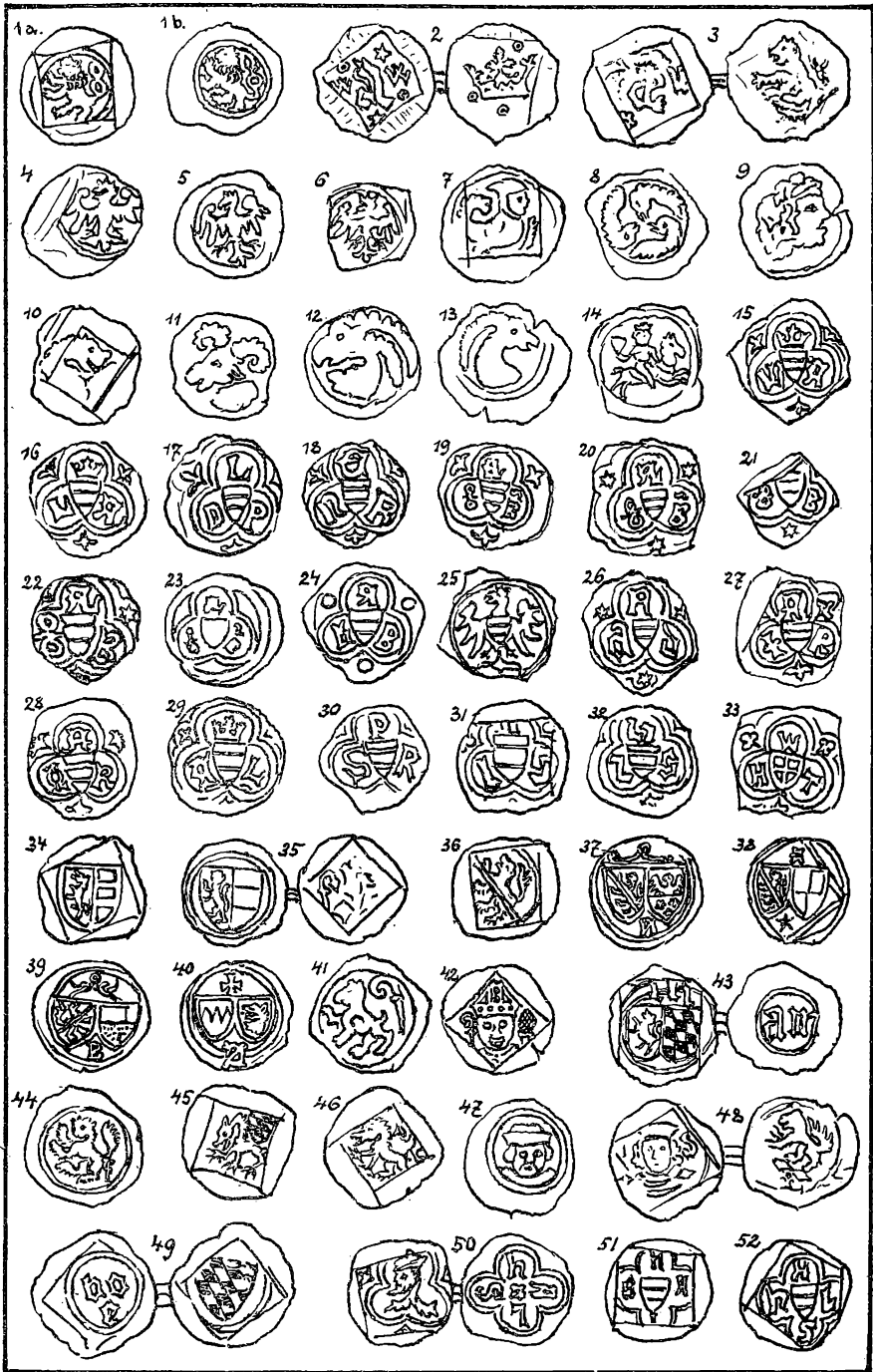
FRANC. HELFRIDVS WORACZICZKY S. R. I. COMES ET DOMINVS. DE. PABIENITZ Na rubu: VIRTVS NATVRAM PERFICIT. Trůnící Minervě předvádí Čest nového potomka.

Správní výbor konal schůzi 30. června. Přijati noví členové Museum v Sušici, Museum v Horažďovicích a p. Emil Hlásek, min. rada na Smíchově.

Vysvětlení k tabulce IX.

- Č. 1. Aureus císaře Augusta. Popsán na str. 149.
2. Nummus serratus. Popsán na str. 150.
3. Denár Vratislava II. a Bořivoje. Viz str. 152. a 178.
4. a 5. Denáry moravské, popsány na str. 152.
6. Denár Vladislava I. Popsán na str. 153.
7. Denár Kunrata Otty. Popsán na str. 153.
- 8—25. Brakteáty. Viz článek Dr. Katze na str. 155.

VĚSTNÍK

NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKO-SLOVENSKÉ
V PRAZE.

ROČNÍK IV., č. 2.

V PRAZE, v prosinci 1922.

Pořadné čís. 8.

Eduard Fiala:

Johan Etl.

Náš velmi pilný numismatik-sběratel pan stavitel Vávra získal letos ve Frankfurtě n. M. z nálezů mosgauského (Moškov blíže Rosenbergu v západních Prusích), před více lety zdviženého, sestávajícího ze značného počtu denárů německých, pak několika denárů vlašských, anglických i norvéžských, dále zlomků mincí arabských (dirhemů) a konečně několika denárů našich Boleslavů a Jaromíra, zajímavý denár.

Dle širšího obsahu svého přichyloval se nález moškovský období let 1010 Cituji jej již v mém díle České denáry (str. 161), nemohl jsem obsah jeho však tehdy podrobněji zjistiti. Nyní objevil se z nálezů toho tento velmi zajímavý denár, krásně zachovalý, jenž typičností svou těsně hraničí na denáry Jaromíra ražené v první době vlády tohoto panovníka (tab. V, č. 27.), tedy před lety 1003—1004, kdy *Boleslav III. Ryšavý* na trůn český opětně byl dosedal.

Popis: líc: BOLESLAVA DAX (Bolezlaus dux) obvyklého na tehdejších mincích obvodkového postavení (polovice opisu ku venkovu, druhá polovice ku vnitřku obrácena). V kroužku z hrubých perliček stejnoramenný kříž, v jehož úhlech kroužek s kuličkou uprostřed, v dalších úhlech pak po bakulce; okrajek perličkovaný a přistřižený; známé uspořádání to při prvých denárech Jaromírových výhradní.

Rub: IOHAN ETIFA (snad Johanetl Faber) v poli pod lomenicí chrámovou a dva pražce. Velikost: 21 mm. Váha: 1 20 g.

Jméno IOHAN objevuje se zde na naší minci ponejprv i soudím, že seznamuje nás tu s novým mincmistrem nebo mincířem *Janem*, jehož jméno dlužno ku dříve již známým jménům mincmistrů období Boleslavů, Oměře, Nakuba a Mizlety přiřaditi.

Zajímavé jest, že již mincování *Eduarda II.*, krále anglického, seznamuje nás v mincovně Execesterské (Exater) také s nějakým minc-

mistrem *Janem*, který v rubu jím ražených mincí obpis: † IOHAN M^o EAXE (Johan monetarius Eaxeceastriae) vede.

Podobně značkují pak za dob Ethelredových ovšem nesčetní jiní mincmistři, z nichž mnozí, jak patrně, byli dle jmen cizinci, tak Bruna, Carla Cristin, Edmund, Farman, Grim, Martin, Semann, Sumerlede, Tunemann a jiní. To připomínám jen proto, abych opět ukázal, jak bylo v dobách těch obyčejem na mincích uváděti jméno mincmistrů.

Ethelred II. razil asi v 85 mincovnách a používal k ražbě tam v době jeho vlády (978—1013, 1014—16) na 850 mincmistrů, jež vesměs produkty svého ražení značkovali, aby se od sebe rozeznávali a původ jich snadno zjišťován býti mohl — není divu, že se tak dělo — není ale také divné, že zvyklost ta dostala se tehdy i do naší vlasti zde dlouho účelně prosperovala, a to nejen při denárech typu Ethelredova, nýbrž i denárů t. zv. typu Bavorského.

Značkování denárů jmény mincmistrů ovládá minci naši nejen za Boleslavů, nýbrž ještě i za Vladivoje a Jaromíra a mizí s povrchu jich teprve, kdy nový ráz minci naši ovládati počíná, tedy za vlády vévody *Oldřicha*.

Eduard Fiala :

Sedlec.

Klášter Sedlecký r. 1142 velmožem *Mirolavem* pro waldsaské Cisterciáky založený, byl hojně nadán. Ku nadání tomu patřily i části dolů stříbrných (pozdějších Hor Kuten), v kterých klášter vlastním nákladem kutati dával a ze stříbra zde vypavovaného i prý zvláštní vlastní minci s opisem MONETA MONASTERII SEDLECENSIS raziti dal.

Mince zmíněná dosud objevena nebyla, a již uvedené sestavení opisu, které zvyklostem období ražeb XII.—XV. století málo odpovídá, tomu nasvědčuje, že jedná se zde o výrobu mince, která do ovzduší Hajkovských bajek spadá.

Mince vlastní kláštera Sedleckého se nikdy nerazila, klášter neměl také práva minci svou vlastní raziti — avšak pro komoru kláštera raženy v mincovně Horské v století XVI. *groše početní* a to ku objednavce některého z opatů, tak hlavně pověstného *Valentina Schonbega*, které tuto popisují, an dosud popsán byl toliko jediný.¹⁾

1. Lic: VALENTI: SCHON BEG o A: SEDLI: (Valentinus Schonbeg Abbas Sedlicensis). Štít přílbou krytý šikmo na tři pole rozdělený v prvém a třetím poli běžící beran, v druhém středním tři růžice. Nad přílbou mezi dvěma rozloženými křídly skákající beran. Rub uprostřed ozdobného rámování v pěti řádkách DEVS · | PROVIDE | BIT · VIGI | LANDVM. | TAMĚ. Při stranách rámování letopočet 15 79. Průměr 24 mm.²⁾

¹⁾ Neumann-Miltner: Böhmische Privatmünzen str. 725 č. 21., tamtéž vyobrazen T. LXXX. č. 676.

²⁾ Rub tento patří vlastně ku grošům početním Píseckého a Čechtických z Kρανichfeldu a nemá vztahu mincovně odůvodněného, ku grošům Schonbega, již proto ne, že groše ty nesou buď letopočet 1573 nebo 1579, kdežto Schonbeg teprve v roce 1599

2. Líc: jako při č. 1. Rub: Uprostřed ozdobné kartuše VT·VIVAS⁹⁾
VIVE (jestli žiješ žij).

3. Líc Znak jako při č. 1. ale na štítu tvaru srdcovitého, infulí
a berlou opatskou krytém. Rub jako při č. 2.

4. Líc: jako při č. 1. ale štít tvaru více španělského. Rub jako
při č. 2. ale nápis VT * VIVAS VIVE *

Tyto početní groše raženy jsou patrně v Hoře.³⁾

Valentin Schonbeg, kněz řádu Cisterciáků zvolen roku 1599 opatem
klášteřa Sedleckého (blíže Hory Kutné ležícího), a později též opatem
klášteřa Zlaté koruny (blíže Budějovic). Schonbeg jako opat upřímně
prý se zabýval opravami výstavností klášteřů správě jeho podřízených,
mimo to pak ale také rozmnožením majetků klášteřních.

Jeho intenzivní snaha státi se visitátorem všech cisterciáckých
klášteřů, hlavně ale jeho chamtivost po penězích, rozmnožení majetku,
při tom jeho nezřízený život, na který náš Dačický⁴⁾, tehdy Horský used-
lík, silně žehrá, vyvolaly mu i nepřízeň papežského legáta, která konečně
vrcholila v uložení interdiktu na Schonbega, který ale na přímluvu
vlivných osobností dlouho nepotrval. Rozhořčen pro uložení interdiktu
a snad i z jiných příčin, opustil Schonbeg 1609—1610 klášteř, pře-
stoupil pak ku církvi bratrské a zakoupil pro sebe v Byteši na Mo-
ravě hospodářství, kam se též odstěhoval — kdy zemřel, není pově-
domo.

Dr Jos. Ječný

Brakteaty nalezené v Kolíně.

Při stavbě městské stoky v Kolíně na předměstí Zálabském uho-
zeno bylo dne 20. prosince 1913 v místech, kde ústí ulice Veltrubská
do náměstí sv. Vitského, ve hloubce $\frac{1}{2}$ m pod jízdní drahou na baňatou
nádobu, naplněnou brakteaty. Nádoba byla z prahorní slídnaté hlíny
13 $\frac{1}{2}$ cm vysoká, nahoře v průměru 12 cm, bez ucha, dosti dobře
pálená, nepolévaná; po stranách měla rovnoběžné rýhy a přikryta
byla pokličkou opatřenou uprostřed knoflíkem (pupkem).

Brakteaty v počtu přes 300 kusů byly v nádobě složeny ve sloup-
cích v poloze vodorovné, mezery mezi nimi vyplněny byly drobným
říčním pískem. Část jich as $\frac{1}{4}$ byla rozebrána lidmi ihned na místě,
ostatní i s nádobou získalo kolínské museum.

Prohlédnutí bylo lze celkem 279 kusů, mezi nimiž shledáno pět
typů vesměs střední velikosti:

Typ první: Kučeravá zpřímá hledící hlava, krytá korunou, pod
ní dvě lví těla; tlapami k okraji obrácená (Fiala č. 2234 - XXII - 28).
Typ tento byl v nálezu nejčetnější (221 kusů) a vykazoval pět variantů,

opatem sedleckým se stal. Rytina grošů Píseckého i Čchtického jsou práce Jiřka
z Řasné, kdežto líc Schonbega jest prací jiného rytce, snad H. Klementa — proč tato
neúspěšná kombinace při ražbě grošů Schonbegových tehdy v mincovně připuštěna
byla, dnes povědomo není, snad stalo se tak nedopatřením.

³⁾ Šimon Kopihorský: Historie klášteřa Sedlického 1630.

⁴⁾ A. Rezek: Paměti Mikuláša Dačického z Heslova (Maticce 1878. 1880).

lišících se nepatrně velikostí (26—29 mm), průměrem obrazce (11—13 mm), váhou (37—55 cgr.) a rýhovaným nebo hladkým obvodkem kolem obrazce.

Typ druhý: Ozdobná (heraldická) orlice s rozepiatými křídly a korunovanou lidskou hlavou ze předu (Fiala 2231 XXII - 23), 29 mm, 51—55 cgr. průměr obrazce 16 mm, 8 kusů.

Typ třetí: Orlice podobná typu II., tvaru však poněkud útlejšího a úhlednějšího s malými odchylkami v stylisaci 26 mm, 49 5 - 55 cgr., průměr obrazce 13 mm, 45 kusů.

Typ čtvrtý: Vztýčený, korunovaný dvouocasý lev se strany levé s hlavou kupředu obrácenou (Fiala č. 2216, XXII 2) 24 mm, 48—50 cgr. průměr obrazce 12—14 mm, 4 kusy.

Typ pátý: Korunované poprsí zpřima, dolejší část proměněna v ptačí tělo, v pravici meč, při levém rameni rakouský štítek (Fiala č. 2227, XXII - 21) 25 mm, 45 cgr., průměr obrazce 12 mm, 1 kus.

Všechny tyto brakteaty jsou původu domácího, typů již známých, jež se většinou již vyskytly v nálezích dřívějších. Typ I. u Štěpánova r. 1890 (okr. Vlašim), v Lukovně u Sezemic, u Podmok (okr. Čáslav) a Mnichovic u Řičan r. 1872, typ II. v lese „Pánova“ u Podmok, typ VI. též u Nesměřic r. 1891 (okres Dol. Královice), Budějovic, v Praze v Jirchářích, kapli sv. Kříže, u Kyselovic na Moravě, typ V. téměř ve všech právě jmenovaných místech a u Chotěšova r. 1893 (Srv. Fiala, České denáry).

Fiala zařazuje je vesměs mezi ražby Přemysla Otakara II., čemuž obsah nálezu nezdá se nijak odporovati, neboť typy, čtvrtý (se lvem) a pátý (s rakouským štítkem) můžeme již vzhledem k obrazům na nich umístěným směle zařaditi mezi ražby řečeného panovníka, ostatní pak typy pocházejí asi z téže doby; nejstaršími z nálezů by mohly býti ony s orlicí (typy II. a III.)

Dobu ukrytí nálezu možno položiti nejspíše ku konci r. 1278, kdy po bitvě na Moravském poli německý král Rudolf s velkým vojskem postoupil až ke Kutné Hoře a proti němu postavilo se u Kolína, města nedlouho před tím založeného, jehož opevnění dokončeno nejpozději r. 1261 (Emler, Reg., II. p. 1236), vojsko české v čele s Otou Braniborským.

Zálabské předměstí, v jehož nejstarší části nedaleko kostela nález učiněn, bylo v dobách těch ještě samostatnou vsí, zvanou „Mnichovice“, jež založena byvši již ve 2. polovici XII. stol. mnichy kláštera Sedleckého, přešla v držení města Kolína teprve od polovice XIV. století. (Vávra, Dějiny města Kolína nad Labem).

Dr. Viktor Katz:

Paběrky z naší numismatiky.

I.

Jáchymovský tolar lážový Ferdinanda II. z r. 1622.

V mincovnách českých za Ferdinanda II. vybijeny byly lážové tolary dvojího typu. U staršího typu raženého před vydáním dlouhé

mince podržen byl vzor tolarů Matyášových na líci s nekorunovaným ověnceným poprsím panovníkovým s pravé strany, leč s opisem pečínajícím nahoře a rozděleným pod poprsím stojícím českým lvem se strany pravé. Na rubu mají mince tyto korunovaného dvouhlavého orla nesoucího na prsou korunovaný štít rakousko-burgundský obklopený zlatým rounem.

Typ tento přijalo též konsorcium de Witte pro dlouhou minci.

Druhý typ lážových tolarů ražený od r. 1623, jehož účelem bylo vystřídání dlouhou minci, liší se značně od typu právě popsaného. Panovník v líci zobrazen je v celé postavě, v brnění, a říšský orel má na prsou štítek s českým lvem. Tato rázná změna typu vysvětluje se jistě tím, že měla býti poskytnuta obyvatelstvu možnost poznati dobrou minci již dle vzhledu.

Tolary staršího typu a jich díly jsou dosud známy a popsány pouze z mincovny Jáchymovské s mincovní značkou Řehoře Steinmüllera (křídlo) a to z r. 1621

Dvoutolar (katalog sbírky stavebního rady Jana Horského č. 1788).

Tolar (katalog sbírky Maxe Donebaura č. 2151).

Čtvrttolar (ve sbírce p. Karla Chaury [viz Čermák č.: 487]).

Půltolar dosud není známý.

V poslední době zjištěn byl z nálezů, o němž dosud nedověděl jsem se více, než že byl vykopán asi před 10 léty v okolí Marianských Lázní, tolar téhož typu, též z jáchymovské mincovny, leč z r. 1622.

Tolar neliší se od tolaru z r. 1621. Opis zní:

Líc FERDINANDVS II D G lev RO: I S A G H BO
REX

Rub: ARCHID AVST·DVX (křídlo) BVRG·MAR·MO·1622.

Průměr 42 mm, váha 29·3 gm.

Ježto smlouva dvorní komory s konsorciem de Witte, jemuž pronajaty byly všechny mincovny, uzavřena byla 18. ledna 1622, bylo asi těchto tolarů raženo již velmi málo a patří tudíž tato mince, tak jako mince uvedené z r. 1621 ku velkým vzácnostem.

II.

Početni peníz Maximiliana II. z r. 1574.

Rub Monogram korunovaný říšskou korunou skládající se ze dvou M (Maxmilian a Marie) jako na početních groších kutnohorských, pod ním letopočet 1574.

Opis + RAT·PFENNING DER KAMNER·PVCHHALTE.

Líc Český lev.

Opis Růžice RAIT GROSCH DER (orlí hlava s levé strany v kroužku s vyplazeným jazykem) BEHMISCHEN KAM.

Obvodek vnitřní i vnější na líci i na rubu šňůrovitý.

Průměr 23 $\frac{1}{2}$ mm.

Početni peníz tento jest první českou početní mincí, jenž má v opisu obrazovou značku mincmistrovu.

Dle značky, jež je neobyčejně jasně vyražena, patří pražskému mincmistru Harderovi.

Dosud známý nebyl.

III.

Zlatý hranáč na korunovaci Bedřicha Falckého.

Okázalost korunovačních slavností Bedřicha Falckého jeví se i ve množství druhů větších i menších korunovačních mincí, jež házeny byly za králem jdoucím po korunovaci z kostela mezi lid.

Ku řadě těchto penězů, jež uvádí jednak Ed. Fiala ve svém popise sbírky Donnebauerovy, jednak Čermák ve svém díle „Mince království českého za panování rodu habsburského od roku 1526“ chci přiřaditi dosud neznámý a nepopsaný zlatý hranáč větší mince korunovační ve váze 3 dukátů.

Hranáč tento ražen je týmž kolkem jako hranáč stříbrný popsáný a vyobrazený u Donnebaura pod č. 2042

Líc Pět rukou vyčnívajících z mraků drží českou korunu perlemi okrášlenou, ozářenou se shora slunečními paprsky.

Opis: DANTE DEO ET ORDINVM CONCORDIA.

Rub Ve vavřínovém věnci nápis 7řádkový: FRIDE|RICVSELEC
BOHEMIAE | REX CORONA | TVR DIE 4 | NOV. ANO | 1619.

Hranáč je nahofe ouškován větším ouškem, dole menším ouškem, na němž zavěšena je perlička protažená zlatým drátkem.

Velikost 22/22 mm, váha i s perlí 11·14 gm.

Zlatý tento hranáč dosud znám nebyl.

IV.

Třidukáty Rudolfa II.

Za panování Rudolfa II. razilo se v mincovně pražské velmi mnoho zlata. Mimo dukáty, jež byly běžnou jednotkou zlatou, odrážely se i tolary ve zlatě ve váze desetidukátů a pětidukátů, půltolary ve váze pětidukátů a čtyřdukátů a čtvrtolary ve váze dvoudukátů.

Rádkým úkazem jsou třidukáty. Známe z doby Rudolfovy z činnosti mincmistra Hanuše Lasanze z Friedneggu dva různé třidukáty.

Starší třidukát je odražek čtvrttolaru z roku 1604.

Líc: Nekorunované poprsí krále se strany pravé, pod ním stojící český lev se strany levé.

Opis RVDOL II DG · R · I S A G · H B REX

Rub Dvojhavý korunovaný orel s korunovaným rakouskoburgundským štítkem na prsou vroubeným řetězem zlatého rouna.

Opis: ARCHI AVST DVX (tři hvězdičky v elipse) BVR MA · Mo 1604.

V letopočtu je číslice 4 předělána z číslice 3.

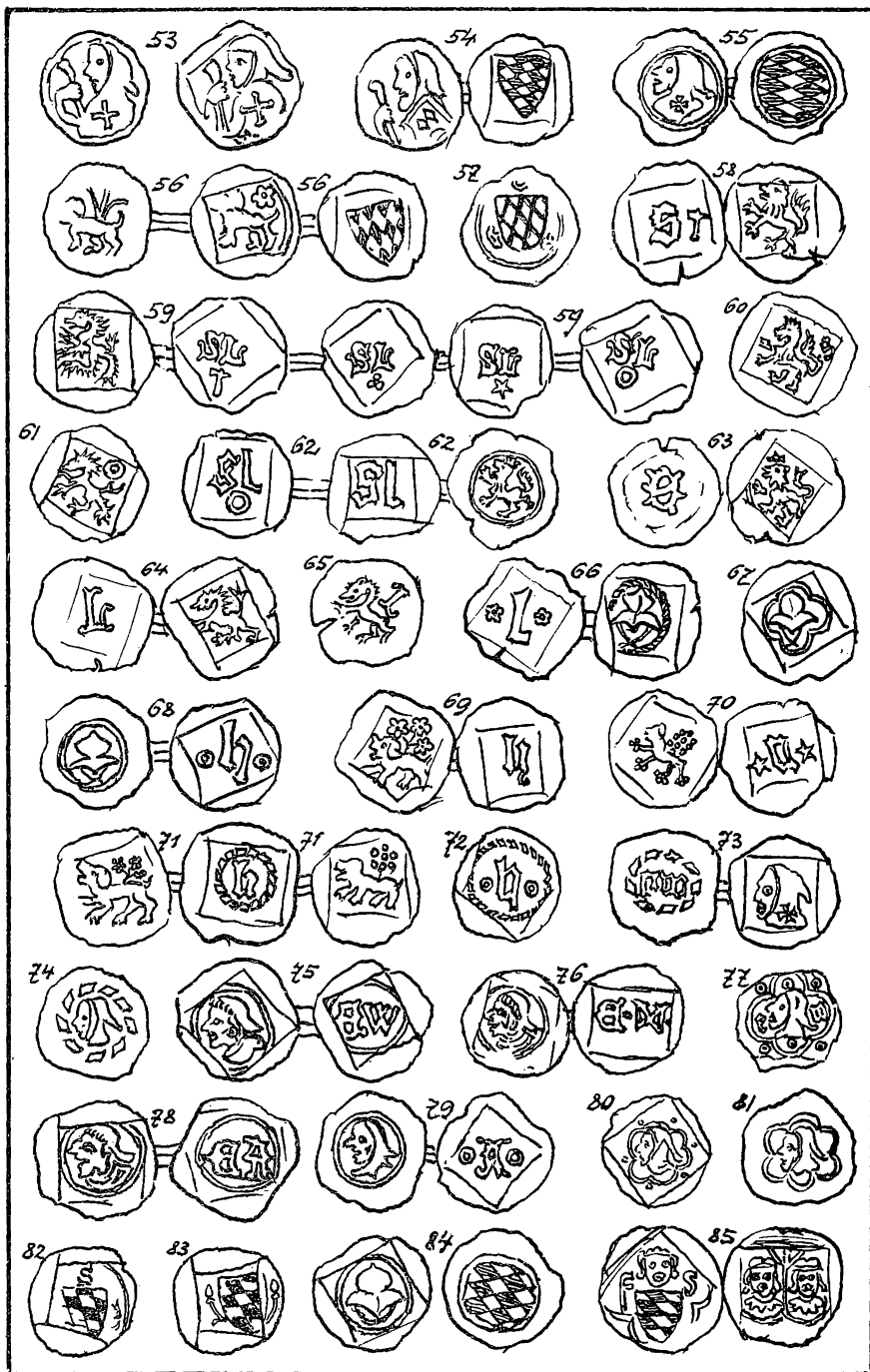
Aby třidukát tento nebyl zaměněn s dvoudukáty týmž kolkem raženými, jest v poli na líci před a za hlavou vyražena zvláštním puncem v minci arabská číslice 3.

Velikost 30 mm, váha 10·33 gm.

Mladší třidukát je odražek půltolaru z roku 1606.

Líc: Stojící korunovaný král mezi korunovanými znaky českým a uherským dole štítek se 3 hvězdičkami.

Opis: RUDOLFVS · II D G (štítek se 3 hvězdičkami) R I S · A G · H B · REX.

Rub : Korunovaný dvojhlavý orel s korunovaným štítkem rakousko-burgundským na prsou ověšeným řetězem zlatého rouna.

Opis ARCHID · AVST DVX (štítek se 3 hvězdičkami) BVRG · MAR · MO · 1606.

Velikost 35 mm, váha 10·35 gm.

Obě mince známy jsou dosud jen v jediném kuse.

Eduard Fiala

O mince pregování.

Není to dnes nějakým obyčejným uměním — praví starý Jáchymovský hornický *kazatel Mathesius*¹⁾, v gysarně (gosa), kde se v teglich cány lijí, náležitě mísení sázených werků koná (Beschickung), provésti a tím řádné zrno (fejn, korn) i stříž (Schrott) vycíliti, pak kulatou čistou ražbu na kolečko rovného střížku malými nebo velkými kladivy, tak jak to dílo vyžaduje, v pregarně (pregad) jejíž porovité nistěje byly z testů vyzděny, vypregovat²⁾.

Je již třeba mnohé námahy a těžké práce velké cány (virgule) stříbra (prantové stříbro) v barchanu složené za pomoci pilníků přišrotovat a do železných hrců neb ingusů, v kterých oheň hoří, pomocí kleští a lžic vecpat, pak náležitou dávkou granatury (zrněná měď, šplejsovaná, červená; roth) dle určeného zrna (fejnu) načistit tak jak to zákonné předpisy werků nařizují. Item není snadno v gysarně z roztavené v muflech kovové směsi, gysery werků cány v železné ingusi slévati, pak cány takto slité na tenké střížky (šrötilinky) vypochovat i když toho třeba opětně vyklepat i rozžhaviti; pak se cány jemně opilují (zuschrotet); sekáčema, jimiž se stříbro dělí na střížky rozdělují a ždímacími kladivy na plocho vyklepávají, nebo se zase ždímají a pak v prearně v pánvi dříve vyžhavené opětně ochlazují, načež nůžkama cisaliovýma (nůž) se posřihují nebo přikrajují tak, aby každý střížek při svém určeném správném zrnu, také svou váhu čili stříž držel.

Item když pak takové přistřížené cisury čistě byly do pánvi vyrovnány po třetí se vyžhavují a na to zase v klestích kovaničních (Beschlagzangen) ploskými kladivy (Platthämmer) na nakovádnou vyklepávají. Střížky opětně, když třeba vyzářené, vyklepávané a mačkané pořizují t. zv. kurfürsty (černé pláty).

Tyto černé pláty, střížky, se pak lorují, bílí vyvařením ve víném kamenu (Winstynu) a takto řádně vybělené pak opět váží, by předepsanou váhu měly, načež se předem určenou čistou ražbou v Preghanou nebo šmitné opatřují, ovšem za pomoci želez pregěvských — svršků (Obereisen) a želez spodních — štočků (Stock), které pěkně a čistě řezány býti mají, dobře na sebe v železe svrchním i spodním přiléhají, aby s nimi v luně sedící mincíř umění svému zadost učiniti

1) Mathesius Jan, lutheránský kazatel v Jáchymově, nar. v Rochlici r. 1504 † v Jáchymově 1565. Z kázání M. jest nejpozoruhodnější sbírka Sarepta čili horní postilla (Bergpostilla) vydaná v Norimberce r. 1562. Vydal na 1500 kázání.

2) Výborný popis díla (werků) mincovního uveřejnil Emanuel Leminger ve své značně publikaci (1912): »Královská mincovna v Kutné Hoře.«

mohl — když byl ještě dříve ku prubě probgroše vybil a vyzkoušetí proběrem dal (proběrské cány).

Tak ražba skoncována, werk ukončen, když vypregované se na werkových vážkách ještě zvážilo a přečistilo.

Nové platidlo vysázeno hotové na velkou tabuli pouť svou oběžní nastoupiti může i nastupuje! Zbylé cizury (ostřížky mince) a grecze i jiné frakty stříbrné se v šály měděné schovávají, aby opět při novém werku cestu prenamny nastoupily.

Tak káže nám tedy *Mathesius* o praksi ražební v XVItém věku užívané, a dosti jasně tu vystihuje postup ne jednoduché práce té, ku které některá stará nomenklatura ražební byla připojena.

Podobně jak pracováno v ražebnách v století XVI., tak pracovali již minciři i v dobách starších, středověk nezanechal nám tu sice mnoho zpráv, než činnost ražební líčena tu přece jen dosti jasně a pochopitelně, obrázky na několika denárech samých.

Tak ku př. některé denáry starého Mindenu (Mintanoa) nesou v rubu svém vyobrazeného minciře držícího štoček na kovadlině (spodní železo), nad nímž druhý minciř vybijí úhozy denáry i zobrazena tu tak celkově práce ražební, *práce kladivem na kovadlině*, jak se způsobu takového ražení krátce říkalo.

Ku ražení tomu používáno brzy jednoho, brzy dvou minciřů, tak jak brzy lehčí, brzy těžší práce toho vyžadovala. Jak pracoval jeden minciř, to líčí nám nejlépe vyobrazení pečeti Horských pregěů z r. 1656 a početní groše kutnohorské, kde spatřujeme v líci groše vyobrazeného v luně sedícího pracujícího minciře, který tiskne mezi koleny špalek, do kterého vsazen a zpevněn jest spodní štoček přeložený střížkem, na který minciř vsazuje levicí svrchní železo a pravicí tepe kladivem ve svrchní konečnou jeho část.

Zmíněná luna jsou vymožeností vlašského minciřského původu a lze je tu považovati i za jakési odznaky minciřských organisací, což nejlépe na pečetidlech vidíme; jeví se tu velký konservatismus práce minciřské a její charakteristika.

Jak potkáváme se s vyobrazeními práce v lunech na nejstarších známých minciřských pečetidlech, tak pracováno v nich ještě na příklad roku 1866 v mincovně benátské. Při ražbě mince větší pracovali jak patrně obyčejně minciři dva, jeden podržoval železo svrchní na střížku položeném na štočku spodním, kdežto druhý tepal kladivem asi značně tíže v hlavu železa svrchního.

Mince drobná vybijena většinou jedním úderem, kdežto mince větší vyžadovala několik úderů, které s velkou zručností vedeny býti musily, aby nenastaly znalé dvou- i více údery, které na hotové minci nepřekně se pak vyjímaly. Mince jednostranná ražena často na rovné podložce kladivem, jehož úderná část prodloužena byla ve tvar železa svrchního a opatřena tu potřebnou rytinou. Ražení takové mělo pak ovšem svoje výhody, jež vyvrcholily hlavně v té okolnosti, že umožňovali práci rychlou. Mělo ale také mnohé obtíže, an vyžadovalo již velké zručnosti, by ražení docíleno bylo rovné, ne při jedné straně více, při druhé pak méně vybité a celek nevypadl nevzhledný. Proto tímto

způsobem ražena jen mince nedůležitá, zvláštního vzhledu nevyžadující (cejchy, marky) jak praveno ponejvíce jednostranné.

Ražení „kladivem na kovadlině“ udrželo se od dávného středověku dlouho, až do nové doby, kde vystřídala je práce fabriční, ražba na strojích různých konstrukcí a vymožeností.

Karel Chaura:

Zpráva o činnosti spolkové.

Členská schůze 1. září 1922. Přít. 18. čl. Přednáší p. r. Fiala o některých medailích na Jana Husa. Nejstarším vyobrazením podoby mistra Jana Husa jsou asi kresby v Rychentalově kronice z let 1450—1465. Hus jest tu vyobrazen co muž bezvousý, rovněž bezvousé jsou jeho podobizny ze XVI. století, tak ku př. v české postile. Prvý podnět ku změně podoby dal asi slavný malíř Holbein († 1534), který prý při malování zaměnil podobu Husovu s onou vousatého Jeronýma pražského a od těch dob vypodobňován Hus vždy s vousem. Co na tom pravdy těžko zjistiti, hlavně když uvážíme, že Hus s vousem znám jest již na medailích ražených jistě před r. 1530, kteréžto okolnosti dříve asi málo pozornosti věnováno bylo. Prvé medaile na Jana Husa jsou ražené v Rudohoří a sice buď v saském Freiberce, nebo snad v Jáchymově. Podnět k těmto ražbám vznikl tam asi příbojem Novokřtěnců — anabaptistů — který byl tehdy značný. Husova medaile zavedena tam právě tak, jako medaile s měděným hadem, zvané *m o r o v é t o l a r y* (Oldř. Gebharta, Klause Krause a j.)

Přednášející tyto nejstarší medaile předkládá a podrobně líčí vývoj dalších medailí, počínaje medailí značenou monogramem CE , kterou připisuje slavkovskému zlatníkovi a rytci jménem Jheronimen Dietric* (Miltner č. 148), dále předkládá práce Michala Hochenauera (Milt: 153-156) a další medaile s podobou Husa z let 1617, 1717 a 1730 ražených za jubilejních slavností reformačních.

Jednatel předložil zlatou medaili od Scharffa z mnichovské uměl. výstavy z r. 1898. Jest to čestná odměna, již se dostalo našemu umělci, mistru *Lud. Maroldovi*.

Debatní večer 15. září t. r. Přít. 22. čl. a 2 hosté. Předsedá p. ř. Pilát. Jednatel přednáší o Kašparu Zdeňkovi Kaplíři ze Sulevic, který byl r. 1672 povýšen na hraběte, r. 1683 jmenován předsedou mimořádné vlády ve Vídni, která řídila obranu města. Za obležení Tůrky získal si Kaplíř velkých zásluh o uhájení města a když po odtážení Tůrků ražena byla vídeňským mincmistrem Mat. Mittermayerem pamětní medaile, uvedeno na ni — mezi obránci a zachrániteli města — i jméno Kaplířovo. Tato okolnost řadí medaili, jednatel předloženu, mezi bohemica.

*) Jheronimen Dietrich: viz regist ze dne 7. února 1550. v dvorním komorním. archivu fasc. č. 4175.

Pan ř. Pilát předkládá řadu medailí a plaket na jednotlivé osobnosti ze světové války 1914—18, přičiňuje životopisná data, jak osobností, na které byly medaile raženy, tak i umělců, kteří dotyčné práce provedli.

Správní výbor ve své schůzi 19. září t. r. pojednal o výstavách mincí a medailí v museích a sbírkách veřejných. Zjištěno, že vystavování numismatických předmětů měla by se věnovati větší pozornost a péče, než jak se dosud ve mnohých případech děje. Pojednáno o příští úpravě „Věstníku“ Přijati noví členové řádní a to pp. *Dr. Benno Castelin*, Smíchov; *Jan Preisler*, Radnice; *Otto Hojtaš*, Smíchov; *Jos. Sojka*, Praha VII.

Členská schůze 6. října 1922. Přít. 18 čl. Předseda p. r. Fiala přednáší o vývoji numismatické a sfragistické sbírky vévody z Cumberlandu, dříve v Hannoveru, pak Vídni a nyní v Gmundenu uložené. jejímž konservátorem jest již od r. 1898. Ličí založení sbírky té v XVIII. stol. a její vývoj až do doby nynější, kdy čítá 48.000 mincí (jen brunšvicových) a medailí, mimo pečetidel a pečetí (asi 50 tisíc). Pozornosti těšilo se ličení, jak prakticky jest sbírka uspořádána, což doprovuzeno bylo fotografickými snímky.

Také předložen byl p. předsedou unikát zlatého tolaru solnohradského arcibiskupa Jana Jakuba z Khuen-Belasy. Peníz ten z r. 1572 váží 134 gr. (40 dukátů) a pochází z nálezů u Kamenice n. L.

Debatní večer 20. října t. r. Přít. 17 čl. Pan r. E Fiala předkládá denár z doby Boleslava III. ze sbírky p. stav. Vávry se zvláštním opisem na rubu. (Viz o tom článek ve „Věstníku“). Jednatel. předkládá Šejnostovy medaile na armádní závody ve střelbě r. 1922 a na Dra. Jiřího Gutha-Jarkovského.

Správní výbor ve schůzi 27. října konané uvažoval o zasílání „Věstníku“ na výměnu za jiné časopisy numismatické, jakož i o jiném způsobu vydávání „Věstníku.“ Za nového člena přijat p. *Jos. Pokorný*, učitel v Pavlově. Pan *Ed. Suský* přestoupil mezi členy zakládající.

Došel dopis mincovny kremnické o propočítání autorských honorářů při prodeji medailí.

Členská schůze 3. listopadu. Přít. 19 čl. Předseda p. r. Fiala. Jednatel podává zprávu o schůzi správního výboru a přimlouvá se v debatě o „Věstníku“ za vydávání časopisu čtvrtletně. Zmiňuje se dále o jubileu presidenta obch. a živnost. komory p. Josefa Wohanky a lituje, že komora nepoužila této příležitosti k ražení pamětní medaile. Předkládá medaili na Rich. Dotzauera, presidenta obch. komory z r. 1880, kdy v komoře byla většina německá; medaili tehdy provedl vídeňský umělec Fr. Scharff. Upozorňuje na znění našich stanov a přimlouvá se za to, aby naše společnost uspořádáním výstavy medailí poskytla širšímu obecnstvu příležitost seznámiti se s pracemi našich umělců a s vývojem

medailérství u nás. Po debatě o tomto podnětu, s nímž projeven souhlas, přednáší p. r. Fiala o českém lvu na kremnických dukátech a předkládá četné ražby, z nichž jsou to dukáty Zikmundovy (1386—1437), které po prvé nesou ve znaku též lva, což se opakuje i za následujících panovníků Albrechta, Jana Hunyadyho (gubernátora), Ladislava Pohrobka a Matyáše Korvína. Pan Dr. Katz předkládá lážový tolar z r. 1622 ražený v Jáchymově, typu Čermák č. 472. Dosud byly známy jen tolar (Donebauer) a čtvrtolar (Chaura) z r. 1621 také z mincovny jáchymovské a jest záhadou, proč se tam tento typ razil, když ve všech ostatních mincovnách nastoupil vládu typ mince dlouhé. Také početní groš Maximiliana II. z r. 1574, který Dr. Katz získal, vzbudil všeobecný zájem proto, že nese v lici značku pražského mincmistra *Hardera*, hlavu orla (gryfa). Jest to první početní groš z pražské mincovny, který nese značku mincmistrovu.

Debatní večer 17. listopadu. Přít. 16 čl. Debatu zahájil p. stav. Vávra otázkou, kam zařaditi tolar Rudolfa II. z r. 1585 se značkou lilie (viz „Věstník“ č. 3. vyobr. na str. 58) a projevuje svůj názor, že značka tato patří pražskému mincmistrovi Lazaru Erkerovi, právě tak, jako lilie na tolaru z r. 1587 (Čermák č. 115), který dosud mylně byl zván tolařem arcivévodkyně Alžběty. Svůj názor podporuje poukazem na souhlasnou kresbu tohoto tolaru s tolařem vratslavským z téhož roku (Čermák č. 249). Soudí, že oba tyto tolaře, na nichž panovník vyobrazen s žezlem a jablkem, jsou prací pražského rytce Hanuše Schneidra, který byl r. 1587 povolán do Vratslavi. Proto značku lilie na obou tolařech z r. 1585 a 1587 přikládá Erkerovi. Pan r. Fiala míní, že práce rytecké v letech 1587—99 měly by se spíše připisati Wolfu Wirtovi, který tehdy razidla dodával. Dr. Katz by jen uvítal, kdyby se zdařil důkaz, že jeho tolar z r. 1585 patří do pražské mincovny, ale práce na něm odpovídá ražbám vídeňským. Jednatel otázku nadhozenou p. Vávrou probírá podrobně a uvádí rytce, kteří od r. 1577 do r. 1589 razidla dodávali. Poukazuje k tomu, že bude třeba podrobného studia mincovního archivu, který již v Praze jest a přimlouvá se za to, aby NSČ působila k tomu, by archiv ku studiím přístupným učiněn byl. Předkládá řadu ražeb pražských počínaje bílým grošem Maximiliana II. z r. 1577, který jest stejné práce jako malý groš z r. 1578, o němž víme, že k němu dodal razidla *Michal Stolz*, který též dodával razidla na dukáty; jemu by také připsal tolaře se stojícím králem až do r. 1594. Připomíná ještě tolar z r. 1580 (viz „Věstník“ str. 88). Souhlasí s názorem, že oba tolaře z r. 1587 jeví dokonalou příbuznost práce, což názor p. Vávry vzhledem k tolaru s lilii, podporuje. Schází nám ještě tolar pražský z r. 1586, který dosud neznáme, ač v tomto roce dodával razidla zmíněný H. Schneider.

Pan r. Fiala dodatečně připomíná, že archiv mincovny pražské jest již přes rok v Praze uložen v zemském archivu a také jest zajištěn přístupem tam, kde se jedná o odborné studie. Archiv zmíněný byl dříve uložen ve staré mincovně pražské a teprve r. 1905 do Vídně převezen; byl svého času mnohými odborníky prozkoumán a také p. r. Fiala jej použil v důležitých částech, které publikoval (Viz ku př.

Die älteste Raitung des Prager Münzamts-Archives; Beamten u. Angehörige d. Prager M. Amtes, Stempelsammlung des Hauptmünzamtens Wien a m. j.)

Členská schůze 1. prosince 1922. Přít. 15 čl. Dr. Katz předkládá některé vzácné ražby a podává k nim krátké vysvětlivky (bude otisknuto ve „Věstníku“).

Debatní večer 15. prosince. Přít. 16 čl. Omluven Dr. Mastný. Přednáší p. r. Fiala o podobě sv. Václava na českých penězích. Podobu světcovu vidíme po prvé na denárech Oldřichových, což se pak stalo pravidlem až do Přemysla Otakara I. Za Václava IV. (1378—1419) raženy první dukáty svatováclavské a podobu tohoto patrona zemí českých vidíme pak jen na minci zlaté. Za Vladislava II., Ludvíka I. a Ferdinanda I. znázorněn sv. Václav v celé postavě s praporem a štítem na pražských dukátech a od r. 1517 i na dukátech města Vratislavi. Za Maximiliana a Rudolfa II. neznáme dosud žádné dukáty svatováclavské, ač se za Rudolfa II. v Praze hojně zlatých dukátů razilo. Teprve za Matyáše umístěn zase patron zemí českých na dukáty a dukát svatováclavský z r. 1612 byl poslední svého druhu. Nyní po 310leté přestávce dočkáme se zase dukátů svatováclavských, na které se těší v první řadě naši sběratelé.

Jednatel připomíná, že za Jana Lucemburského a Karla I. vidíme podobu sv. Václava na malých penězích (parvi pragenses) před tím však, v době brakteatů, raženy též malé brakteaty s poprsím sv. Václava; podotýká, že jest na rozpacích, kam tyto brakteaty zařaditi. Pan r. Fiala míní, že jsou to ražby vratislavské. — Pan Pelhřimovský dotazuje se, zda od r. 1612 se podoba sv. Václava na mincích již nerazila. Pan r. Fiala odpovídá, že se od té doby s podobou sv. Václava setkááme jen na medailích náboženských. Jednatel k tomu dodává, že poslední ražby se sv. Václavem jsou svídnické čtyrmecitmáky z let 1621 a 1622, mimo těchto pak, znám jest tolar se sv. Václavem, ražený za olomouckého biskupa a kardinála knížete z Dietrichsteina (1599—1636). V líci nese 3 znaky ve trojlíst sestavené s opisem FRAN CAR - A DIETRI — CHSTAIN na rubu pak stojícího světce, co patrona biskupství, s opisem S WENCES ECCLÆ — OLOMVCEN PAT Vzácný tento tolar byl posledně prodán ve Frankfurtě (1911) za 310 marek. Viz seznam sbírky Jana Horského, kde jest též vyobrazen.

Správní výbor ve schůzi 29. prosince 1922 usnesl se, aby na rok 1923 vydány byly nové legitimace, které budou zaslány všem členům, zaplativším příspěvky.

Přijat nový člen řádný: *Městské museum ve Dvoře Králové n. L.*

VĚSTNÍK

NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKO-SLOVENSKÉ V PRAZE

O B S A H:

Nálezy z posledních let:

- Eduard Fiala*: Aureus císaře Augusta.
 „ „ Nummi serrati.
M. Ú. Dr. Jan Smyčka: Denár Spytihněva.
 „ „ „ Denáry Svatopluka.
Eduard Fiala: Denáry Moravské dosud nepopsané.
Karel Chaura: Denáry Vladislava I. a Soběslava I.
Eduard Fiala: Denáry Fridricha a Kunrata Otty.
Dr. Viktor Katz: Brakteáty Přemysla Otakara II.
Dr. Jos. Ječný: Groše a parvi Jana Lucemburského.
Dr. Jos. Ječný: Groše Karla I. a Václava IV.
Ed. Fiala: Groše Václava IV. a habránky rakouské.
Eduard Běhálek: Haléře v XV. století.
Eduard Fiala: Haléře XV. století.
Eduard Sirový: Nález Strážovský.
Eduard Běhálek: České a saské groše.
Eduard Fiala: Nález dukátů.
 „ „ Zlatý poklad.
Karel Chaura: Zpráva o činnosti spolkové.

1922.

Redaktor: Ed. Fiala v Praze 1666-II. — Nákladem „Numismatické společnosti československé“ v Praze. — Tiskem Th. Böhma v Novém Městě n. Metují.

VĚSTNÍK

NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKO-SLOVENSKÉ V PRAZE

O B S A H:

Eduard Fiala: Johan Etl.

Eduard Fiala: Sedlec.

Dr. Jos Ječný: Brakteaty nalezené v Kolíně.

Dr. Viktor Katz: Paběrky z naší numismatiky.

Eduard Fiala: O mince pogování.

K. Chaura: Zpráva o činnosti spolkové.

1922.

Redaktor: Ed. Fiala v Praze 1666-II. — Nákladem „Numismatické společnosti československé“ v Praze. — Tiskem Th. Böhma v Novém Městě n. Metují.